

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. kerület, Honvéd-utca 10. szám.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF
Feloldó szerkesztő:
KABOS EDE
Igazgató:
HERTZKA LOTHÁR



Égész évre 14 kor., 1/2 évre 7 kor., 1/4 évre 8 kor.
50 fillér, egy hónapra 1 kor. 20 fillér.
Egyes szám Budapesten és a vidéken 4 fillér.

Egyensúly.

Budapest, november 3.

(v.) Bőséges okadatolással szűkszavú kijelentéseket tett gróf Tisza István a kormánypart mai értekezletén a házszabályrevízió mértékéről. Részletekre nem terjeszkedett ki, nem akarván a kormánynek egy hatalmas szavával elébevégni a kiküldendő bizottság mérlegelőinek és döntéseinek. Ennélfogva csak az irányelveket jelezte a kormányelnök és bizonyos megnyugvással adjuk hírül, hogy ezek az irányelvek a régiéi maradtak. Ujra meg újra hangsúlyozta Tisza István, hogy az érdemleges parlamenti tanácskozásra semmi féket nem kíván vetni: ő maga is a vitatkozás teljes szabadságát az alkotmányos élet egyik életető principiumának tartja, nem hagyva persze figyelmen kívül azt sem, hogy a többségi akarat tartós megbénítása másfelől a parlamentarizmus összeomlását jelentené. A miniszterelnök ilyenét okfejtésében semmi nyugtalanítót nem találunk. A tervbe vett szigorításokat részleteikben még nem ismerjük ugyan, de gróf Tisza Istvánról mint államférfiuról s kivált mint pártvezérről bajos feltenni, hogy e kifogástalan kijelentésével kifogásolható szándékokat akart volna takarni. Mert ha egy miniszterelnök a gondjaira bízott országot vezeti féltre, azt talán csak hosszabb idő mul-

tán fogja megsínyleni; ám ha saját pártfeleit vezeti féltre, pláne ilyen tükés kérdésben, az ilyen csalárd eljárásnak tüstént meg kellene innia a levét. Egyelőre nincs tehát mért kétségeket támasztanunk a ma hallott megnyugtató kijelentések őszintesége felől. Ha mégis csalódnánk, akkor nem a mi csalódásunk volna a keservesebb, hanem a miniszterelnöké.

A jelzett elvi alapon a házszabályrevízió a már ismert három irányban fog mozogni: a technikázás korlátozása a zárt ülések és névszerinti szavazások feltételeinek szigorításával, aztán karhatalmi szankció a rendezőre képviselők kizárását kimondó házhatározatok végrehajtására és végül a költségvetési vita szabályozása. Ennyi az egész. Az újon-megajánlás kicsatolása megmarad s az a fenyegetés, hogy az ellenzéknek rideg magatartása a kormányelnök részéről továbbmenő szándékokat fog kiváltani, szerencsére nem teljesedett. Tisza István elégeffúvós fővel mérlegeli az izzó kérdést. Ugratásokra, ingerlésekre és provokációkra nem hederít s nem hajlandó magát semmiféle idegességbe lovaltatni. Hogy esata közben is tartsa meg e hidegvérét, az ország érdekében kívánatos. Mert ebben a küzdelemben a kormány magatartása fogja szükségképp az ellenzéki zöm viselkedését is eldönteni. Egyetlen elhirtelenke-

dés jobbról száz hevesseget fog balról maga után vonni; s a kisebbség nem lövöldözhet ágyukkal, ha ő reá csak szobafegyverekkel tüzelnek.

Őszintén meg kell mondanunk, hogy Tisza István okadatolásához több szó fér, mint azokhoz, amiket magáról a revizióról tárt pártja elé. Hogy ez a házszabály úgy, amint van, nem felel meg a parlamentarizmus létfeltételeinek, egészen bizonyos. Védtelenné tenni a többséget egy huszfőnyi kisebbséggel szemben is, annyit tesz, mint lemondani a parlamenti kormányrendszerről. Mert a parlamentarizmus a többségi elven épül fel. Ezt lehet a nemzeti akarat hű tükrötetésének szempontjából gyarló expediensnek találni; ámde akármilyen egyebet tennék helyébe, minden más csak még gyarlóbb lehetne. Ahol a nemzeti akaratot a törvényhozói hatalomban szilárdabban akarták biztosítani, ott sem abban keresték az orvoslást, hogy a kisebbségnek legyen igaza, hanem abban csupán, hogy a referendumi intézménye révén népszavazások útján biztosították az ellenőrzést arra nézve, vajjon a parlamenti többség a nemzet többségével egyező álláspontra helyezkedett-e a felmerült konkrét kérdésben. — Az ilyen javításai a többségi uralomnak persze csak ott lehetségesek, ahol általános szavazatjog uralkodik. Egyebütt az ily-

TÁRCA

Erdőszei és tengerparti történetek.

Irta: *Neményi Erzsébet.*

Gyermekkori emlékeink között vannak mindéginknek álomtalan és kalandvágyó, merengő és töprekedő estéink. Amikor a lámpa kialvófélben volt, s mi féligébred szemekkel beledámultunk a homályosságba és nagyon, nagyon gondolkodtunk. Istenem — ilyenfélet gondoltunk akkor — be rengeteg nagy is ez a te világod! Istenem, be tömérdeksokan is vannak emberek, ezen a te világon! Van, — oh, van belőlük legalább is tízezer. És abból a tízezerből mi magunk ha ismerünk harmincat, ötvenet. A többi, az mind messze van tőlünk, ki tudja, hol — mindenféle csodálatos földeken, ahol melegebb van, mint mifelénk, vagy hidegebb. Ahol minden más. Vajjon mit csinálnak azok az ismeretlenek éppen most, ebben a percben? És egyáltalán — milyennek, milyennek azok az emberek, akik messze vannak tőlünk, akiket nem ismerünk és talán soha meg se fogunk ismerni?

Hogy az évek elviszik a gyermekkori fantázia játékaikat, egy van, ami megmarad az években tal: a vágyakozó kérdés, milyennek az emberek ott, ahová mi nem látunk? Mert hiszen látni, valóban látni, mindvégünk csak nagyon keveset lát. Aki legelőbbet tudnak, azok is csak egy bizonyos köröt ismerhetik egészen az embereknek és azokat csak sejténiük és találgatniuk lehet nekik is. Aki megfelelően

a mi vágyakozó kérdésünkre: az egyesegyedül a költő, kinek adatott elmondania azt, amit megismert, s akinek adatott elmondania azt is, amit mi csak sejtünk vagy találgatunk — és nemcsak megismernie, megérteni is. Egy névvel nem nevezhető, biztos és ösztönyszerű érzés az, ami a költőt az emberek meglátásában vezeti; s épp oly csodálatos és megnevezhetetlen érzés az is, amivel mi, a közönség, a költő igazságát mulhatatlanul felismerjük. Egész bizonyosan és erős meggyőződéssel érezzük, tudjuk, ha a költő jól megírta az ő emberét. Soha mi ilyen emberekkel nem találkozunk. Az ő létezésük, gondolkodásuk köre a miénken egész kívül, a miénktől beláthatatlan messzire esik. Más nekik a nyelvük, a szokásuk, a ruhájuk, a lelkük, mindenük más. S mi mégis, — valami csodálatos meleg meglepődéssel — rájuk ismerünk. Igen, ez így van.

Ezek az emberek valóban ilyenek, ahogy a költő könyvében leírva vannak. S valahányszor így az emberi igazságra rátalálunk, érezzük mély gyönyörűséggel, hogy ime megint egy-kettővel többet ismerünk az emberek megismerhetetlen milliói közül; s ha újra valaha ránk találva jönni a gyermekkori fantasztikus alkotmányi hangulata, egyvel több feleletet adhatunk öngyűnkünkre erre a kérdésre: milyennek az emberek erre-amarra, ahová mi nem látunk?

Egy svéd írónak: *Gustaf af Geijerstam*nak új könyve, ime, azok közé tartozik, amik ekként megnyitnak előttünk egy új, távollevő és ismeretlen emberi világot. A könyv címe a német fordításban: *„Wald und See“*. (S. Fischer, Berlin.) Erdőszei és tengerparti törté-

ténetek. Svéd parasztokról, halászokról szólnak. Csupa olyan emberekről, akiknek élete maga a két kézzel való munka. A legtöbbször nyomtatott betűt csak iskoláskorában lát meg bérmláskor — aztán soha többé. Amelyik szükségét éri a szellemi tápláléknak, előveszi — fél-évenként egyszer — a bibliát egy-egy félóra. Ezenek, tudományok, mindenféle agyfúrta és idegölő kérdések, amik odakünn halálra igazgák, éltükben megrojtják az embereket — el nem érnek idáig, az erdő fe a tenger világáig, — sohasem. Csönd van itt, nincs se zaj, se mozgás, csak a lombké, meg a hullámoké. A történetek, amik e csöndességben megtörténnek, maguk is telve vannak halk és természetes, szomorú és magától értetődő ritmusával a lombhullásnak és a hullámtörésnek. S aminthogy a lombhullás és a hullámtörés csodáit észre se vesszük, mert törvényzerűek és örökkévalóak: azonképpen a halk, erdőszei és tengerparti történetekben észre se vesszük a csodákat, az emberi sors szines váltakozásait. Minden jön, ahogyan jönnie kell, és semmi se lehetett volna másként.

Ebben a hatásban nagy része van a Geijerstam stílusának. A kivétel nélkül szomorú történeteket valami sohasem hallott, nyugodt és szelid hangon mondja el. Elmulás, pusztulás, szívek szakadása, csupa elfoszló terv és álom, amiről szól. Am sehohse láthatni, hogy a költő könyveznek; és éppen azért, mert ily módon fölötte áll témáinak, éppen ezért eléri azt, hogy az olvasók könyveznek.

„Az erdő titka“, ez a címe az egyik elbeszélésnek. Főm a hegytetőn, távol minden

nemü ellenőrzésnek egyetlen módja a házfelosztás, amely azonban szintén nem a kisebbség joga, hanem a koronáé. Am abban aztán az ellenzéknek van igaza, hogy elmélet ide, elmélet oda, a mi specialis viszonyaink között a kisebbséget sem szabad védtelenül kiszolgáltatni a többség kényének-kedvének. Ugy, amint az orosz kormányzati rendszert egy elmés francia „*cargyilkosságok által enyhített autokráciának*” jellemezte, Magyarország is a sajátlagosan magyar parlamentarizmust „*obstrukciók által enyhített többségi uralomnak*” lehetne nevezni. Amiből korántsem következik az, hogy legyen hát nálunk obstrukció, valahányszor egy maroknyi ellenzéki csoport akarja; sőt még annyit sem jelent, hogy az obstrukció megengedett normális eszköze a politikai küzdelemnek. De jelent azt, hogy a mi különös viszonyaink között a többségi elv megtámadhatatlan uralma a nemzetet bizonyos törülmények közt megbénítaná a Bécsben még egyre lappangó összbíróalmi törekvésekkel szemben. Vagyis: minden obstrukció jogosulatlan ugyan, de olyik obstrukció a nemzeti jog és nemzeti érdek szempontjából célszerűnek, sőt szükségesnek is bizonyulhat. Arról persze gondoskodni kell a Ház tanácskozási rendjében, hogy csakis a célszerű és szükséges obstrukciók keletkezessenek, amely eset akkor áll be, ha egy nemzeti jogot, vagy egy fontos nemzeti érdekelt kell veszedelmes támadások ellen megvédeni. Ellenben az a mód, ahogy nálunk az obstrukció a politikai küzdelem mindennapos eszközvé rögződött, elkerülhetetlenül a végromlásba vinné azt a magyar parlamentarizmust, amelynek kivívásáért dicső öseink annyi verejtéket, könnyet és vért ontottak s amely a magyar nemzet szabadságának s nemzeti létének egyetlen palládiuma.

Ha a revízió nem fog túlmenni a ma jelzett mértéken, akkor bizvást re-

mélhetjük, hogy nem fog a többségi elv túltengéséhez vezetni, hanem csupán a kisebbségi uralom végzetes fattyuhajátását fogja a magyar parlamenti kormányrendszer fájáról lenyenesni. Kormány és ellenzék tartsa egyaránt szem előtt, hogy a nemzet épp oly kevésse akarja a parlamenti kisebbséget védtelenné tenni, amint a többségi akarat állandó kijátszását sem kívánja alkotmányos életünkben meghonosítani.

A parlamentarizmus az egyensulyra való törekvés fizikai törvényére van ráépítve. Az utóbbi években az egyensuly a többség rovására zavarodott meg. Helyes, hogy most helyre akarják bilenteni. De ez csak úgy sikerülhet, ha az ellenzék serpenyőből csupán azt a súlytöbbletet veszik ki, amely az egyensulyt megzavarta. S mindenekelőtt vigyázzon mindenik fél arra, hogy az alkotmány mérlege e művelet rendjén meg ne sérüljön. Felelős ezért az ország-nak az egész parlament: elsősorban a kormány és a többség, de nem kisebb mértékben az ellenzék is.

Csetepaték.

Budapest, november 3.

Mint gyermekét a gyöngéd anyai karok, úgy fonták körül a mai ülés napirendjét Lengyel Zoltán személyes ügyeinek. Minden egyéb talán egyhangú és unalmas is volt, de ezek az ügyekek színt, izt és illatot kölcsönöztek a szegény kis ülésnek. S ha meggondoljuk, hogy ezt a sok áldást egy újságíró-képviselő ártatlan kis tévedésének köszönhetjük! *Bolgár* Ferenc ugyanis napirend előtt azt találta mondani, hogy a *Független Magyarország* a Kossuth-párt organuma. Hát ez bizony egy fiók-Rip van Winkle bez illó tévedés, mert nagyot kellett annak aludnia, aki nem tudja, hogy Lengyel Zoltán lapja ma szenvedélyesebben támadja Kossuthot, mint bárki más — de a végén mégis csak tévedés. És *Kossuth* Ferenc éppen csak mosolyogva jelentette ki, hogy az az újság nem organuma az ő pártjának, sőt Lengyel Zoltán nem is tagja a Kossuth-pártnak. Hogy ezen mért háborodott fel Lengyel Zoltán, az örök titok marad. Denikve felháborodott rajta, mert mikor az ülés

végére a t. Házba ért, személyes kérdésben szót kért és minden érthető ok nélkül magyarázni kezdte, hogy ő azért lépett ki a Kossuth-pártból, mert

1. az a párt gyöngé,
2. harcokzsége fogvatékos,
3. a harcban való állandósága minem minden kétségen felül.

Hogy I. Lengyel Zoltán öfelsége ilyen lesújtó itéletet mondott a Kossuth-pártból, lett abból olyan csinos skandalum, hogy gyönyörködhetett benne minden igaz pikantéria-kedvelő. Előestéjén ugyanis annak a harcnak, melybe az ellenzék *egységese*n akar belemenni, ez az „*egységese*” ellenzék így traktálta egymást:

— Meg van ez a Lengyel tőbolyodva!

— Kinek akar a piszkolódásával használni? Csak a kormány!

— Tisztességes ember nem rugdossa régi elybarátait, hanem ha változott a gusztsusa, visszatesszi mandátumát a választók kezébe.

— Hogy a Házba jusson, ahhoz jó volt Kossuth Ferenc, ugy-e?

— Nem a Rábát, hanem Zoltánt kell szabályozni!

— Azt hiszi, hogy mindenáron érdekesnek kell lennie!

— Bezzeg „*édes gyerek*” lesz most odaát!

Justh Gvula, *Szatmári* Mór, *Sebest* Dénes s még vagy husz Kossuth-párti képviselő folyton és izzó szenvedélyességgel torkolták le Lengyel Zoltánt, aki ismét állandó mosolyával honorálta a feléje áradó „*szeregetet*” és minden felháborodás dacára tudatosít monddokáján. A többség sok gyönyörűséggel nézte a nagy jelenetet és nem volt, aki Lengyel Zoltánt ebben a megpróbáltatásban oltalmazta volna, csak egy-két néppárti képviselő. Ezek olykor átszóltak a haragvó szélbalokhoz:

— Nem fogjátok agyonütni Zoltánt!

— Mégél az a maga emberségéből is!

— Isteneknek való látványosság!

Hát a karzatnak mindenesetre látványosság volt, hogy miként árasztja el a szélbal haragjának lávájával Lengyel Zoltánt, az önnütködő obstrukciót, aki egymaga pótolta tavaly akárhányszor az egész ellenzék. Hajban állott az egész ellenzék s ezek a marakodó, gyülvölködő, csupaláng frakciók akarnak most közös háborút kezdeni a kormány ellen. No ez szép háború lesz. Hetvenegyben a franciák is ilyenforma egyetértéssel és lelkesedéssel indultak a németek ellen. S azért is porolták ki úgy az egyenruhájukat.

Maga az ülés — napirendje szerint — nem volt hasonlóan érdekes. A Rábaszabályozásról szóló javaslatot tárgyalták, de le nem tárgyalták. A miniszter, az előadó beszélt s alkik-

eleven élettől, olyan magányosságban, ami csak a mesékben szokott előfordulni, áll, mélyvizi tó partján, egy kis házikó, a tó körül csupa szikla, a sziklák körül csupa erdő, végtelen — beláthatatlan meszeszékig. Lenn, a hegy alján, fehér és vörös házakból kirakott apró svéd falvak vannak, ahonnan nagyritkán hová valaki fölmerészkedik a hegyre. A kiesi házikóban árva-egredül laknak ketten: az öreg szénégető és a felesége. A nagy munkából már kivénültek ők, hanem azért dolgoznak a maguk módja szerint. Az embernek van egy ütötökopott, régi ladikja; azon viszi az utast, aki néhanap mégis odatéved a hevi tó partjaira. Vadat is fog az öreg, hurokkal, hálával, amit maga bogozott. Az asszony kosarat fon, az erdő tisztásein epret és áfonyát szed, és eladja odalenn a falvakban. Három gyerekük volt az öregeknek — elment mind, egymásután, idegen vidékre, ahol könnyebb kereset esik, ahová nem hallik az erdő szava. Hogy elmennek, elfelejtik az öregeket. S azok is, mire a tó vizé egyhárszor jéggő fagyott, meg újra fölengedtek — elfelejtik a gyerekeiket. Ők ketten úgy összeszótkáltak, egyik a másikával, hogy nem is kell nekik már senki más, — csak az erdő, azt úgy ismerik, akár önmagukat. Tudják rejtekhelyét a vízi tündéreknek, meglesik az erdei manók járását; hallják a lombok között suttogó szellemek szavát. Tavi lidérc titokzatos bolvgását, csillagok téli éjjel az erdő ezer sobjától, panaszolódo neszt jobban megértik minden más dolognál a világon. Telve szegénységben, boldog és költői megelégedésben él a két öreg. Azon-

ban egy napon a férfi betegővnek esik, fel se kel többé s most az asszonynak kettejük helyett kell dolgoznia. Dolgozik, amíg bírja, de eljön az ideje, hogy a dereka megmerevül, a tagjai meggémberednek, megrokkann az asszony is. Most már nincs más hátra, csak a kolduskényér. Az öreg asszony tarisznyát vesz a hátára, és reggelente megy le a hegyaljai falvakba kéregetni. Eleinte bőven adnak az emberek, de aztán rámmak az öreg asszonyra, aki minden nap eljön. Egyre szűkebben mérk az alamizsnát, végre már alig egy pár morzsát vetnek neki. A férfi még mindegyre betegőv lesz, valami szörnyű, érthetetlen, ismeretlen nyavalya van rajta, amit hogy gyógyítani is lehetne tán, soha észbe se jut a két öregnek.

Csak nézik a romlást mind a ketten, és meg se próbálják, szegény, egy-ü erdei emberek, hogy utjába álljanak. Egy nap az asszony kétségbeesve jön haza, üres kézzel. Ekkor a férfi rászánja magát egy utolsó tette. Megmondja a feleségének, csöndesen, szószaporítás nélkül, hogy ő már most meg akar halni, mert az ő beteg élete csak gond és nyűg az asszonynak és neki magának sem telik benne öröme többé. Egy kívánság van még: látni akarja az erdőt, a tó vizét, a sziklás partokat. Ők ketten majd lemennek tehát a tóhoz. Ott az asszonyt őt befűlteti a régi ladikba. Kivonszolja a ladikot, addig, ahol a víz legmélyebb; aztán megoldja a kötelet, és vissza se néz többé. Így kigondolta ezt az öreg ember, s így is tesztek. A gyöngék és erdei jogainak, az életharcnak, a Nietzsche-elveknek ugyan egyikük se hüllött

hírét, sohasem. Bölesekődni nem is tudnak semmiképpen — csak tenni. Lemennek a partra. Ott a férfi beleül a régi ladikba. És az asszony megoldja a kötelet. Másnap a falubeliek rátalálnak a holttestre. Mi történt — hová történt, — senkise kérdi. Az öreg asszony elmondja, kértlenül, az egész falu népe hallatára. Am senkinek soha észbe nem jut, hogy vadolja őt, hogy elmondja az esetet valaki idegennek. Ez a dolog az erdő titka.

Egy másik elbeszélés arról az emberről szól, aki az életben nem találta meg a maga helyét. Sammel-nek hívják; amolyan „*falú gyereke*”, a szülőt senkise tudta, ugy nevelte fel a község. Aztán elment matrónnak. Künn a tengeren, ahol másokat elfog a honvágy, Sammel boldog volt és megelégedett. Egyszer aztán véletlenül hazavetődött a falujába, s akkor rászakadt, amiről mindenké azt hitte, hogy boldogsága neki, de ő maga jól tudta, hogy nem az: a jómód, a polgári nyugalom. Egy gazdag parasztnak a lánya beleszeretett a szegény fiuba, hozzá is ment feleségül s hozomány tevében vitt neki egész gazdaságot, házat, földet, mindenféle jószágokat. A falubeliek álmélkodtak és irigykedtek, micsoda bolond szerencsésje akadt az ágról-szakadtnak. De Sammel nem volt boldog soha többé. Visszakívánkozott a tengerre. A gazdag arósa kijárta neki, hogy kapott egy állást a közeli kikötőben: révész lett. Ezzel, azt hitték, minden kívánsága teljesült. Am a fiúnak, aki megszokta a tengert és a végtelen szabadságot, ez se kellett. Kerés volt neki a kiesi kikötő; ő az egész tengerre akarta.

nek még záródáshoz joguk volt. De maradt az általános vitából még holnapra is valami, mert napirend szerint még volt a mai ülésre egyéb elintézési való. **Kossuth** Ferenc okolta meg sok melegséggel indítványát, hogy családokhoz illenek a japán-orosz megszárlás megszüntetése érdekében indított amerikai akcióhoz s a közbenjáró szerepe talán leginkább megilletné a legöregebb uralkodót: királyunkat. Erre a felhívásra **Tisza** István miniszterelnök nagyon röviden válaszolt. Meltányolta az intenció nemességét és elutasította a gondolatot, mert közbenjárni csak akkor lehet, ha a helyzet megérte s a felek egyike maga kívánja. Minden más közbenjárás illetéktelen és haszontalan nélkül való. Így szól **Tisza** s a többség az ő álláspontját fogadta el. **Kossuth** indítványát tehát napirendre sem tűzték. A napirend utolsó tárgya aztán a München-ügy zsűrijének kisorsolása volt.

Egyéb nem történt.

Azaz hogy mégis. Az ülés legelején, mikor még igen kevesen voltak a teremben, köztelenül a jegyzőkönyv hitelesítése után **Percczel** elnök indítványozta, hogy a miniszterelnök holnap okohassa meg reviziós javaslatát.

— Hozzájárul a t. Ház?

Egy hang se tiltakozott. Hozzájárultak. S mikor később sürűben kezdtek szállingózni a honatvák, el se akarták binni, hogy a **Tisza** indítvány megokolása már régen ki van tűzve a holnapi ülés napirendjére. . .

A képviselőház ülése november 3-án

— Kezdeté délelőtt 10 órákor. —

Elnök megnyitja az ülést s hitelesíti a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Tisza indítványa.

Javasolja az elnök, hogy a miniszterelnök a bolnapi ülésben okolja meg a házszabályok reviziós vonatkozású indítványát.

— Elfogadja a Ház? Ha senki sem kifogásolja, kimondom, hogy a Ház elfogadta a propositiómat. (Helyeslés jobbról.)

A Rábászabályozás.

Bolgár Ferenc személyes kérdésben kijelenti, hogy **Thaly**nek a függetlenségi pártklubban mondott beszédére joga volt reflektálni, mert azt a beszédet leközölte a párt orgonuma. A **Független Magyarország** (Derültök balról.) és mert e beszéd alapján a párt már-holnapra megváltoztatta álláspontját a javaslat dolgában.

Kossuth Ferenc két megjegyzésre kér engedelmest. A **Független Magyarország** nem organuma az ő pártjának, sőt a lap főszerkesztője nem is tartozik már a párt körébe. Ez az egyik megjegyzése. A másik pedig az, hogy ha az ő pártja **Bathány** beszéde alapján megmásította elhatározását, ez csak azt bizonyítja, hogy ez a párt kapacitálható és argumentumok előtt meghajlik. Bár ha-

sonlót lehetne mondani a többségről is. (Tetszés belről.)

Gróf Bathány Tivadar félreértett szavait igazítja helyre.

Tallár Béla földművelésügyi miniszter: Már a tárgyalás alatt lévő törvényjavaslat befejezése alkalmával kérte, hogy a kérdés sürgősen napirendre tűzessék, a bizottságokban sürgősen letárgyalassák és lehetőleg a Házban is sürgősen letárgyalassák. Indokolta pedig ezen álláspontját azzal, hogy maután a Ráb-szabályozási tásulat területének egy bizonyos része évek óta víz alatt állott, a belvíz-levezetési kérdésekben sürgős intézkedések teendők, hogy a múlt évben és két év előtt viz alá került területek lehetőleg már 1905-ben víz alatt ne álljanak és indokolta másrészt ezzel is, hogy maután a Dunántul egy része szintén ezzel természetben és takarmányhiányban szenvedett, adacsék mód és lehetőség arra, hogy még az idén az ősz folyamán nagyobb mennyiségű munkát adhasson szőlő a vidéknek és ezáltal segítsen rajta. Ez a kérdés távol áll minden politikai vonatkozástól, ilyen-nel semmiféle nexusban meggyőződése szerint nincs és nem is lehet. Ez tisztán közgazdasági kérdés, amelyet objektíve, tárgyilagosan, nyugodtan és minden politikai szenvedélytől menten kell ebben a Házban tárgyalni.

Fenn kell tartania azt az álláspontját, hogy a kormány elment a segélyezést illetőleg a méltányosság lehetséges határáig.

Az összes költségekre, a melyek az alkalmalmal a törvényjavaslatban kérétek, a 8,254,528 koronához beleszámítva a vízhasználatok címen adandó 250,000 koronát, tehát összesen 8,604,528 koronához az állam a maga részéről a leggrigorózusabb számítás szerint többésem 3,331,291 koronával járul hozzá, kamatokban pedig elenged 575,273 koronát, úgy hogy az államnak közvetlen és közvetett támogatása összesen 3,900,000 koronát tesz ki.

Hogy a Rábászabályozó tásulat nem áll olyan rosszul, mint mondották, szemben az ország többi vizitátsulataival, a következő adatok bizonyítják: 42 tiszai tásulatból 18, a 28 dunai tásulatból pedig hat fizet ma többet, mint a Rábászabályozó tásulat. A mai állapotot, tehát 2 K. 86 fillért véve alapul, a tásulatok ekként állanak: 3 tiszai tásulat és 6 dunai tásulat fizet kevesebbet. Most már természetesen kötelességem ezek után azt is megmagyarázni, hogyan fog állani a helyzet akkor, hogyha a törvényjavaslat életbe lép, milyen lesz a helyzete a Rábászabályozó tásulatnak ezen törvény életbe léptetése után szemben azon tásulatokkal, a melyek vele párhuzamot állanak. És pedig ha a tásulat 50 esztendő kölcsönt vesz fel, s megmarad a tásulat osztályozása, vagyis 263,628 katasztrális hold, akkor következőleg fog állani az arány: 42 tiszai tásulat közül 13 tásulatnál és 28 dunai tásulat közül 6 tásulatnál ennél nagyobb az átlagos hozzájárulás, tehát még mindig kedvezőbben áll a Rábászabályozó tásulat az új helyzetben, tehát a 4 K 20 filléres hozzájárulási arány mellett, mint a tiszai és dunai tásulatoknak igen nagy része.

A mi most már a duna-lejtai ártérlet illeti, a mely éleskorban érdekli gr. **Bathány** Tivadart, a helyzet még sokkal kedvezőbb, mert a duna-lejtai

ártérnek helyzete jobb lett ma, a mennyiben hozzájárulási aránya igaz, hogy eséklyé összeggel — egy fillérral — de tényleg kevesebbet.

Áttér **Rakovszky** azon állítására, hogy a közönség nincsen megelégedve ezzel a törvényjavaslattal. Hát szőlő nem vizsgálhatja meg, hogy Sopron vármegye közgyűlésén kik voltak jelen; de tudja azt, hogy megadnak a tásulatnak választmányi ülést, amelyen az összes választmányi tagok jelen voltak, egyhangulag köszönettel elfogadták ezt a törvényjavaslatot, amelyet nemcsak abból a nyomatványból ismertek, amelyet velük közölt, hanem ismerték a maga teljességében, mert pár nappal előbb kifeleln a legnagyobb részletességgel letárgyalták voltak a kérdést. Ha tehát a vármegye közönsége és a tásulat választmánya nemcsak egyhangulag köszönettel fogadta a javaslatot, hanem megteszi az összes intézkedéseket is annak végrehajtására, akkor azt mondani, hogy a tásulat közönsége nincs ki-elégítve, azt hiszem, alig lehet. (Helyeslés a jobboldalon.)

Rakovszky azt mondja, hogy ha plebiscitum alá bocsátanók a kérdést, az okvetlenül a kormány hátrányára dőlné el. Plebiscitumot provokálni ma természetesen nem lehet, de elég lesz az, ha a tásulat közgyűlése, amelyen minden egyes tag részvehet a törvény értelmében, határozni fog; majd meglátjuk annak az eredményét. Kéri végül a miniszter, hogy a Ház mellőzze a benyújtott határozati javaslatokat. (Helyeslés a jobboldalon.)

Heltai Ferenc előadó: Számszerű adatokkal igazolja, hogy a kiadások reálisak és bizonyítja, hogy egy tásulat sem részesül még oly támogatásban, mint épp a Rábászabályozó tásulat. Ujbl elfogadásra ajánlja a javaslatot.

Rakovszky István: Hosszabb beszédben bizonyítja, hogy a Rábászabályozás körül nagy visszaélések történtek. Ujbl kéri a határozati javaslat elfogadását.

Tallár Béla földművelésügyi miniszter: Reflektálva **Rakovszky** beszédére védelembe veszi a tásulat közeget, valamint az állam közeget **Rakovszky** tanácsaival szemben. Ami pedig **Rakovszky** ama állítását illeti, hogy a sopronmegyei és görmegegyi képviselők nem szólnak fel e javaslat tárgyalásánál a miniszter megjegyzé, hogy ezért azon képviselőket nem érheti vád, mivel ezek csak azért nem szólnak fel, hogy e törvényjavaslat minél előbb életbe léphessen.

Elnök javasolja, hogy a Ház az előrehaladt időre való tekintettel, szakítsa félbe a Rábászabályozásról szóló törvényjavaslat tárgyalását és térjen át **Kossuth** Ferenc indítványának megokolására.

A Ház ezt elfogadja.

Polónyi Géza: Kérdezi az elnöktől, hogy mikor tér át a Ház a gróf **Khuzin-Hederváry-féle** ügy tárgyalására.

Elnök kijelenti, hogy mihielyt a parlamenti tanácskozási folyamán az idő megengedi javaslatot fog tenni ez ügy napirendre tűzése iránt.

Kossuth indítványa.

Kossuth Ferenc hivatta éri magát ez indítvány megtételére, mint a békekongresszus tagja és mint a függetlenségi párt elnöke, amely párt mindig legelőszóban küzd a militarizmus ellen. Történelmi visszapillantást vet az 1848. és az ezt követő időkre, amelyekben az ország mindig mint Magyarország ellensége szerepelt. Magyarország tehát hivatal van arra, hogy az amerikai békekötést támogassa. Kéri a Házat, hogy indítványát tárgyalás végett tűzék napirendre.

Gróf Tisza István miniszterelnök: Azt hiszi, hogy mindenki egyetért vele abban, hogy **Kossuth** Ferencet igen nemes intenciók vezették indítványa megtételében. Ha egy ilyen akció eredményre vezetne, maga a kormány tett volna erre vonatkozó indítványt. Így azonban helyesebbnek tartja a teljes semlegességet és kéri, hogy az indítványt ne tűzék napirendre.

A Ház többsége elfogadja a miniszterelnök javaslatát.

Testvérbarcz.

Lengyel Zoltán: Személyes kérdésben kérek szót.

Elnök: **Lengyel** Zoltán képviselő ur szemfényes kérdésben kíván szólni.

Lengyel Zoltán: T. képviselőház! Az ülés elején, mikor nem voltam jelen, említés történt rólam és arról a lepról, amelynek ez idő szerint szerkesztője vagyok és éppen ezért kötelességemnek tartom, hogy erre megjegyzést tegyek és szándékom kérdés címén felszólaljak.

T. képviselőház, az igaz, hogy én sem egyik, sem másik függetlenségi pártunk tagja nem vagyok, talán jödeig nem is leszek.

Justh Gyula: Megválasztva azonban így lelt.

Lengyel Zoltán: De ennek dacára, mióta a Háznak tagja vagyok, — és akkor is, amikor nem leszek tagja és számomnak ez tán kellesse lesz — én a függetlenségi politikát szolgálom. Az a lap is

S hogy nem engedték menni, bujában mindenféle roszra adta magát. Matrózokorában józan, rendes, szorgalmas volt mindig; most hanyag lett és léha életit. Ervszer aztán elszökött a feleségétől, a gazdaságától, mindentől, amit a többiek irigyeltek tőle. Valami kis elhagyott szigetet talált, oda bujdosott és ott élt egymagában, és boldog volt újra, mert a nagy tengert láthatta maga körül. Egy esztendő multán a falujabeliek rátaláltak és haazvitték. Ettől fogva **Sammel** mindinkább megromlott. A hivatalából is elesztáák s ő elzúllottan — fásultan és szerencsétlenül élt még egy kis ideig, amig aztán időnek előtte, szerencsétlen halállal elbuzult. A tengerben lelte halálát, mikor egy zivataros éjjelen csónakázni indult. Hivatása, végzete, élete és halála volt a tenger; s mert megtagadván egyetlen-egyszer benső természetét, partraszállott és megtelepedett a szárazföldön, ahová való nem volt: **Sammel** nem lehetett egész ember soha. „Mert ha valaki az életben olyan helyre kerül, ahová ő nem illik, akkor megéshetik, hogy kettészakad a lelke, és az egyik fele nem tud róla többé, hogy a másik mit csinál”.

Geijerstam többi alakjai nem kevésbé meghatóak. Van egy szegény cselédlány, **Krisztin**, akit elhagy a vőlegénye. De ő még coveze azt hiszi, hogy visszatér hozzá, és egy kis myrtus-bokrót tart a ablakában, üntözi, gondozza évről-évre, hogy majd ha a vőlegény eljön érte, legyen miből kötni menyasszonyi koszorút. De a vőlegény soha többé vissza nem jön, még üzenetet sem küld, **Krisztin** elfelejti a szerelmét,

elfelejt mindent és csak arra vágyik, hogy valahol otthonra találjon. Egy meleg szobára, ami az övé. S hogy egy özvegy gazdaember megkéri, — nem szerelemből, csak a két dolgos kezének kedvéért — **Krisztin** szomorú és lemondó boldogsággal levágja a myrtus-ágakat.

Van egy szegény parasztember, **Petter**, akinek minden kezdése balul ut ki. Minden igyekezetével azon van, hogy egy kis pénzt szeressen, de a szerenese csak elkerüli a háza táját. Pedig ha **Petter** értene a módját, gazdag ur is lehetne belőle. Ott áll a háza az erdő szélén, és az erdő is az övé mind. Am a szegény **Petter** nem is sejtji, hogy az erdő menni ér. Jön a gazdag, fúrangos szomszéd, és megveszi tőle potom pénzen. S **Petter** csak akkor látja, mit veszített, mikor jönnek a gazdag szomszéd emberei és másfél éven át hordják el a gyönyörű, széles fákat, az ő fáit, amikből pénz lesz, tömérék és megmérhetetlen pénz.

Geijerstam utolsó könyvével igen nagyot haladt. Eddig a családi érzések, szelid és igénytelen regnévnek finom és rokonszenves költője volt. Olvasóink ilyenek ismerték őt az „Aszszonyok hatalma” című művéből, amit nem rég közölt a „Budapesti Napló”.

Am az „Erdőszei” és tengerparti történetek” szerzője nem a régi **Geijerstam** többé. Ez egy új, hatalmas, erős és biztoskezű író, olyan hivatott novellairó, amilyen mosaszban talán nincs még egy, — méltó tanítványa és diadalmos örököse **Maupas**nak.

tehat azt szolgálja, melylyel én a nevetem összekötöm. Igaz, hogy felfogásom eltér nagyon sok esetben a függetlenségi párt irányától, felfogásomnak taktikai és egyéb kérdésekben, de ennek oka nem én vagyok. (Nagy mozgás a szélsőbaloldalon.) Én a magam felfogását ismerem helyesen, a függetlenségi program megvalósítására töreksem is, de ebben az irányban a függetlenségi pártnál sem az erőt, sem a szervezettel, sem az erős akaratot, se a harciességet, sem a küzdelem állandóságát nem tapasztaltam, amig tagja voltam. (Nagy zaj és elintmondás a szélsőbaloldalon, fölkiáltások: Ráfogás! Micsoda beszéd ez? Elnök hosszán csenget.)

Sebets Dénés: Mirevaló ilyet beszélni? Ki nek akar szívesen használni? (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Justh Gyula: Kinek? A kormányknak.

Lengyel Zoltán: Ha tízszer annyian lennének a t. képviselő urak és tízszeresen fogják így kifejezni véleményüket, én a magam felfogása szerint járok el és azt pártom, amivel én a függetlenségi politika keresztviteleit szolgálom. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) A magam felfogása szintén jártam el és csakis ez okból nem vagyok a függetlenségi pártnak és semmiféle pártnak tagja. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Justh Gyula: Nem járja az ilyen! Mindennek van határa. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.) Mikor megválasztatnia kellett magát, akkor jók voltunk! Ha tisztességteljes volna benne, lo kelene köszönni! (Nagy zaj.) Mindennek megvan a maga határa.

Lengyel Zoltán: Bocsanatot kérek, én senkivel sem személyeskedem. (Zaj.)

Polczner Jenő: Egyéből sem él, csak abból.

Lengyel Zoltán: De senki által magamat terrorizálni nem hagyom. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem is akarja senki! Ó terrorizál folyton!)

Egyetlen kijelentéssel tartozom még t. Ház! Bár a gyorsírói feljegyzésekben nyomát nem találtam, de azt hallom, hogy oly közbeszólás is hangzott volna el hogy ez az én radikális álláspontom a taktikai kérdésekben a t. kormány malnára hajtáná a vizet. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Én sem avval nem törődöm, hogy a t. képviselő uraknak ne a véleményük. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Barta Ödön: Mi még kevésbé!

Szatmári Mór: Nagyzási mániá! (Zaj.)

Lengyel Zoltán: ... sem arra nem reflektálok, hogy valakinek elismerésével találkozok a működésem. Én egyre vállaltam kötelezettséget és ez az, hogy lelkiismeretes kifejezést fogok adni annak, ami az én meggyőződésem.

Polczner Jenő: Akkor ne rágalmozson!

Lengyel Zoltán: Én ebben magamat senki által nem vezettetem, nem befolyásoltam. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Ez nem erre az oldalra vonatkozik. Lehet az én működésemnek akármilyen eredménye, egyet kötelességem kijelenteni, s ez az, hogy minden közelebb áll hozzám, még a t. volt pártkörbeli tagokkal szemben való legőszintébb barátság is, mint a kormány politikája. (Zaj a szélsőbaloldalon.) És míg ennek a Háznak tagja leszek és míg újságok, vagy akármint csinálók, erre vonatkozó minden szavazatát visszautasítok. (Zaj.)

Kossuth Ferenc: T. Ház (Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem érdekes neki felelni!) Igen rövid-n csak azt akarom megállapítani, hogy miről van szó. Bolgár t. képviselőúrunk azt mondta, nyilván jóhiszemű tervedből, hogy a Független Magyarország a függetlenségi párt hivatalos szerve. Megvallom, ezt mosolygva mondom itt most, de én erre mint a párt elnöke azt a megjegyzést tettem, hogy a Független Magyarország nem a pártnak az szerveuma és hogy annak főszervezője nem is a párt tagja. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Hogy ebben mi volt olyan, ami Lengyel Zoltán urat a felháborodásra készítette, azt nem tudom. Mert hogy ha ezek nem igazságok, tessék azokat megcáfolni. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Lengyel Zoltán: T. képviselőház! (Zajos felkiáltások a jobboldalon: Élő! Élő! Zaj a szélsőbaloldalon.) Én csak kötelességemnek tartottam ezen felszólalás folytán a magam részéről is megmondani véleményemet. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Justh Gyula: Rugni egyet a pártot!

Lengyel Zoltán: A legtöbbet állott tőlem, hogy én ezen igaz nyilatkozatokon felháborodjam. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

A holnapi ülés.

Elnök a legközelebbi ülésre vonatkozólag javasolja, hogy a Ház legközelebbi ülését holnap d. e. 10 órákor tartsa, amelynek napirendjére gróf Tisza István indítványának megkövetését, továbbá a Rábászabályozásról szóló törvényjavaslat folytatásának tárgyalását, valamint a német kereskedelmi szerződés tárgyalását tűzzék ki.

A Ház ezt változatlanul elfogadta.

Elnök ezután kisorsolja a Münnich Aurélféle összehírdetlenségi ügyben ítélkező bizottság tagjait.

politikai est.

Budapest, november 3.

Tisza István ma este a szabadelvű pártkörben megokolta ismeretes indítványát. Meglepetés nem volt sem a beszédben, sem a beszéd körül. A beszédben, mint előre volt látható, szigorúan megmaradt abban a keretben, ahol nem prejudikál a kiküldendő bizottság előterjesztésének. Annnyit ismételt, hogy ki akarja küszöbölni a technikai obstrukció lehetőségét, szankcióit óhajt adni az elnök intézkedéseinek és a budgetvitanak kellő mederbe szorításával biztosítani szeretné az egészséges törvényalkotás számára az esztendő nagyobbik részét. Ez volt a beszéd lényege s ez ugyan nem meglepetés. Ha pedig meglepetéseket vártak a beszéd körül és szereték himni, hogy a döntő pártkonferencián meg fog látszani, egységesen áll-e a szabadelvűpárt a miniszterelnök mellé vagy pedig vannak talán duzzogók, sőt egyenesen elégtelenelek és frondörök is: nohát ez a meglepetés is elmaradt. A Lloyd-klubban még alig voltak annyian, mint ma este s képviselve voltak azok a bizonyos árnyalatok is, melyekbe az ellenzék nagy reményességet vetette. Nem hiányoztak a „kaszinópártiak”, megjelentek az „agráriusok”, természetesen megjöttek az „őszabadelvűek”, teljes számmal sereglettek össze a „leltáriak” — egyzóval valamennyien, akiket az ellenzék szemek különförekvésüeknek szoktak látni. A döntő órában egy kasban sürögtek a méhecskék, külön királynét keresni nem rajzottak ki kisebb csoportok. S egységes, azonfelül pedig lelkes is volt a hangulat — ami talán még több is, mint amennyire széleség van. Lelkesedni éppen nem volna muszáj a házszabályok revíziójáért.

Az ellenzék pártok Tisza beszédéről ma este még nem tudhattak részleteket. A Kossuth-párt éppen azért nem is tartott, ma még értekezletet s csak holnap este fog megállapodni követendő taktikájáért. A néppárt is van. Csak a nemzeti párt és a Szederkényi-csoport sietett már ma este konferenciáit, hogy a holnapi eseményekkel szemben már ma is hangsúlyozza tiltakozását, a nemzeti párt símban, a Szederkényi-csoport szemvédeyesebben. Egyébként az a két párt csak első határozatát erősítette meg. A késő éjjeli órákban, a nagy pártvacsoráról jövet, már többen találkoztak ellenzékiek és kormánypártiak, már többen is tudták meg Tisza nyilatkozataiból, de valami határozottabb hangulat ekkor se alakult ki. A békésebbek nem jöttek indulatba a miniszterelnök beszédén, de a harciasok se enyhültek meg tőle. Hanem persze hangosabbak azok voltak, akik nem enyhültek és nem is akarnak enyhülni. A harcot hirdették, de már — nem holnapra. S az éjjel már körülbelül bizonyosnak látszott, hogy a harmasbort korszak nem a holnapi nappal kezdődik, hanem később. Majd ha a bizottság jelentkezik.

A mai estéről tudósítónk a következőket jelentik:

A szabadelvűpárt értekezlet.

A szabadelvűpárt ma esti hét órákor tartotta meg konferenciáját, amelynek egyetlen, de annál fontosabb és vonzóbb tárgya a házszabályok revíziójára vonatkozó kormányelnöki előterjesztés volt. Jólval hét óra előtt, szinte soha nem látott sokaságban összionlott a képviselő- a klubba, amelynek hatalmas nagyterem nem a tudni felbuzdító a tárgyalás, hanem a jöttelzők és az olvasóterem fülkéibe is, ahonnan kíváncsian nézegetve figyelték a hullámzó

sokaságot s várták a történéndöket. Az első impresszió az volt, hogy mindenki jelen van, nem hiányzik senki s csak a meditáló elmék vették észre, hogy Andrássy Gyula hiányzik.

— Mit jelent ez? — kérdezték.

A válasz helyett gróf Hadik magas alakja tünt föl a beszélgető csoportokban s a kaszinó többi tagjai futták el a halavány gyanut. Nem! Most már csak egyet lehetett konstatálni. Azt, hogy mindenki eljött, mindenféle politikai niánsz képviselői jelen vannak, a különböző kulörök résztvesznek, nincs senki, aki ne volna egy véleményen a többivel. A különböző árnyalatu emberek egy csomóba, egyetlen nagy tömegbe verődtek össze s a nagy csillár alatt csakugyan egyforma színűnek látszott valamennyi.

— Egyek vagyunk! — bólogattak meglepedve s most már az elnöki emelvény felé fordult minden figyelem.

Podmaniczky Frigyes megnyitotta az értekezletet s a miniszterelnök legott szólásra emelkedett.

Tisza István csöndes hangon kezdte. A Ház ma egy határozott, hogy a holnapi ülésen kell megindokolnom azt az indítványomat, amely a házszabályok revíziójára vonatkozik s amelyben egy huszonegy tagú bizottság kiküldését kérem. Holnap tehát meg fogom indokolni indítványomat s előre jelzem, hogy nagyon rövid leszek, mert nem tekintetem végelesnek az ellenzék pártoknak e kérdésben tető eddigi nyilatkozatait és nem tudok lemondani arról a reményről, hogy ebben a dologban az ellenzék még nem mondta ki az utolsó szót, hogy nem zárózik el azon hazafias kötelesség teljesítése elől, amely a Ház munkaképességének, rendjének és méltóságának megerősítésében és biztosításában áll. De nem fogok a dolog meritumába túlságosan belebovászkozni azért sem, mert nem akarok prejudikálni a huszonegyes bizottság véleményének.

Itt a pártkörben azonban — folytatta a kormányelnök — más a helyzet. Itt állást kell foglalni ebben a kérdésben s itt teszi meg a párt az első lépést a revízió folytatására. Itt tehát föl kell vetni a kérdést nagy vonásában, tisztába kell hozni a revízió mértékét, az akció módját, méreteit és irányát. A sok glossza közül, amelyet a revíziós vállalkozáshoz fűztek, legjobban az a talgátás lepte meg, hogy miféle taktikai előjái vannak a revízióval. Meglepetés azért, mert azt hitte, hogy ismerik már az a fölfogását, mely szerint a házszabályok revízióját a magyar parlamentarizmus kardinalis kérdésének tekintni s nem taktikai kérdésnek. A házszabályok jelentőségének értelmezésében az ellenzék szívesen ment elő odáig, hogy a házszabályokat a szabadság garanciájának tünteti föl, holott az nem más, mint a parlament biztosítása. Aki a 48-as és 67-es életet ismerik, akik tudják, hogy a házszabály és a magyar parlamentarizmus megalkotói mi vezette, azok nem vitatják soha, hogy a cél egy volt: biztosítani a parlamentben a magyar nemzet többségének akaratát. Hogy nem gondoskodtak a kisebbség visszaélései ellen, annak természetesen és egyszerű oka van. Az, hogy lehetetlennek tartották a visszaéléseket. (Élénk helyeslés és taps.) Ugy, ahogy az ókorban nem alkották törvényt az apagyilkosság ellen, úgy felelősenek tartották szabályokat alkotni azok ellen, akik az alkotmány iránt való kegyelettel megértik s öngyilkos kézzel nyulnak a nemzet sarkalatos intézményeibe. (Élénk taps.) Az alkotmányos élet kezdetén csak egy obstrukció volt, az sem a mai értelemben vett obstrukció, hanem agyonbeszélés olyan választási törvények, amely a választók jelentékeny kategóriáit akarta megfosztani választói joguktól. Pedig akkor még élték a 48-as idők vezéralakjai, de ezekben is volt annyi kegyelet a parlamentarizmus iránt, hogy belétták tövedésüket. Harmadik évtől el az agyonbeszélési kísérlet óta. Csak az 1899-iki véderővita mutat föl változást, ha nem is obstrukcióval, de avval, hogy a képviselőház rendjének, méltóságának többé-kevésbé durva megsértésével találkozunk. Ezt követi aztán a Szapary-féle obstrukció, amely szintén szerves újítást tartalmazó törvényjavaslat ellen folyt. Hanem ezután aztán kezd lábra kapni az a fölfogás, hogy tulajdonképpen az ellenzék harenak fontosabb, eredményesebb formája nem az igaz parlamentum kiüzelem, nem az érvék és meggyőződések harca, hanem a parlament természetével ellenzék, azt diszkreditáló fegyvereknek kézbe vétele. (Igaz! Ugy van!) Egyre szaporábban hangzik az obstrukcióval való fenyegetés, az obstrukciós kísérletek egyre gyakoribbabbak s már nem egyes javaslatok ellen, hanem az alkotmányos rend és a kormányok fennállása ellen irányul. (Ugy van!) Hosszu forogás és meddő küzdelem után végre helyreállott a béke s általános lett a hit, hogy az obstrukció réme letűnt, talán örökre. O volt az éki azon aggodalmának adott akkoriban kifejezés, hogy ez a hit nem egyéb illúzió. Boldog lett volna, ha az események meghazudolták volna, de helyett behozonyult, hogy a nemis illúzió csakugyan nem volt más illúzió.

A kormányelnök ezután a legutóbbi obstrukció ügyét és okait látni sorolta föl. Folytatte azt a kérdést is, hogy ez az utolsó obstrukció úgy eredményeket hozott ugyan, de egyáltalán semmi sem

esetőségeket. Mert — ugymond — másként is történhetett volna. Gondoljuk meg, hogy mi minden forgott köztük, hogy miképpen fordulhatott volna a helyzet.

Podmaniczky Erigyes: Negyven millió kárt okoztak az országunk!

Gróf Tisza István: Az anyagi kár a legkisebb, sokkal nagyobb az erkölcsi veszteség, megrendülése a törvények tekintélyének, elvesztése az alkotmány erejéhez vetett hitnek. (Hosszantartó élénk éljenzés és taps.)

Ezek voltak azok az okok, amelyek arra a meggyőződésre vitték, hogy a magyar képviselőház szabályi revízióra szorulnak.

Ezek előrebocsátása után a miniszterelnök, a revízió céljait kívánta megjelölni. Ezeket a célokat három csoportba foglalja. Az első csoportba tartoznak azok, amelyek a *technikai obstrukció* lehetelmévé tételére irányulnak.

A házszabályok minden olyan intézkedést, amely magától az érdelemes viták korlátozása, *felteslegesen tartandó*. Nem mintha azoknak aggodalmát osztaná, akik attól félnek, hogy ha egyszer sikerül egy nemzetellenes többségnek uralomra vergődni, e házszabályok céljait elmozdítanák. Azért nem, mert egy ilyen többségnek amugy is az volna az első dolga, hogy a házszabályokat megváltoztassa. Hanem az riasztja vissza a szólásszabadság megnyirbálását, mert nem akarná, hogy egy momentán összeverődött többség akarata egyes veszedelmes, nagyszabású kérdésekben is nagyon könnyen érvényesülhessen. Ehhez tehát semmi köze annak az intézkedésnek, amely az obstrukció ellen irányul. *Föltétlenül biztosítandó tehát a többség számára az a jog, hogy a többség állapítsa meg a Ház napirendjét, de ugyanakkor ennek a vitának szabadságát semmiféle korlátok közé szorítani nem akarja.* (Helyeslés.)

Ez állásponton állva, semmi novumot nem hoz a házszabályba, csak egy lépéssel tovább megy, mint ahova 1899-ben jutottunk, amikor szintén ez volt a cél, hogy a technikai obstrukció lehetelmévé tételét. (Ugy van! Ugy!) A házszabályok számos szakasza igazolja ezt a tendenciát, de a célt akkor nem értük el teljesen. Betömünk egy pár rést, de azért elég nyílás maradt arra, hogy a technikai obstrukció győzelemre juthasson. A mai foladat tehát az, hogy a még nyitva levő réseket betömjük, hogy a zárt üléseket, a 255. szakasszal való visszaéléseket, a kérdés felvetésére vonatkozó vitákkal való visszaélést stb. lehetelmévé tegyük.

A kérdések második csoportja a *Ház rendjének, működésének fenntartása körül forog.*

A Ház hangja eldurvult, atmoszférája annyira megromlott, hogy meg kell döbönni és el kell szomorodni miatta. (Élénk fölkiáltások: Igaz! Ugy van!) Ez pedig gyökerében támadja meg a parlamentet és a végveszedelem csiréit rejti magában, mert először a polgárok tisztelete s a külföld becsülete, a parlament pedig a szellemi sívárságnak s a Ház elhajlásának válik iskolájává. (Hosszas, élénk tetszés, helyeslés és taps.) Ezekkel a jelenségekkel szemben az elnök tehetetlen. Mit kell tehát tenni? A 48-iki törvény azt mondja, hogy a Ház szabályait alkotó a *parlament* rend megőrzése végett és ezeket elnöke által szigorúan végrehajtja. *1848-iki törvény ezen parancsát kell teljesítenünk.* (Igaz! Ugy van!) ezen parancs teljesítését kell lehetőséggel tenünk az által, hogy megadjuk a Ház elnökének a *rend fenntartásához nélkülözhetetlen szükséges eszközöket.* (Élénk helyeslés.)

Az intézkedések harmadik csoportja a *költségvetés törvényének fenntartása körül forog.* A költségvetés és a már megállapított létszámú újonok megajánlása dolgában semmiféle elvi skrupulus nem tartandó vissza attól, hogy az újonok létszámának megállapítása a korlátozás alá esik. Hiszen a törvényhozási azon ténykedése, hogy a már egyszer megállapított létszám szerint megajánlja az újonokat, csakugyan az állam életének egy olyan normális feljő ügyét képezi, amelynek a házszabályok speciális, szigorúbb intézkedéseit teljesen indokoltaknak tartandó. De ennek dacára nagyon gyakran hajlandó ez egyéni nézetét áldozatul hozni azért, hogy elosszassanak egyes olyan agyagok, amelyeket respékál (Helyeslés.) és hogy fényes bizonyítékot szolgáltatnak annak, hogy ez az egész házszabály-reform immis egy szerves szükséglet képez a magyar közélet szempontjából. (Ugy van!) Más a helyzet a *költségvetés törvény* névére. A költségvetés terjedelme akkora, hogy annál a vitáknál szabadon oroztató nem eredményezhet mást, mint azt, hogy normális időkben is a képviselőház ülészakainak túlnyomó nagy része tulajdonképpen meddő költségvetési vitákban merül ki. (Igaz! Ugy van!) ahonnan időkben pedig kész fegyver a költségvetési vita arra, hogy bármikor, bármikor okból a képviselőháznak egy kis csoportja is a feje tetejére állíthassa az egész alkotmányt. (Igaz! Ugy van!) Parlament életünk tartalékát és színvonalának alábbiállása összefügg a túlhosszú költségvetési vitákkal. (Ugy van!) A költségvetési viták aránytalanul nagy részét veszik igénybe a kormány idejének, de a Ház idejének is, úgy hogy azután rendszerint késő tavasszal, név kérdésén, egy unott, kimerült Ház jut abba a helyzetbe, hogy rendszeren a kormány által is sebtiben készített reformjavaslatokkal foglalkozzék. (Felkiáltások: Tökéletesen igaz van!) Ez eredményezi azt is, hogy a magyar

képviselőház főjórán az egész keres esztendő alatt ülnek, aminek pedig nem kényelmi szempontokból, de a magyar közéletre nézve igen fontos érdekek szempontjából nagy hátrányait látjuk. A társadalomnak komolyabb, szorgalmasabb elemei azok, akiket mezőgazdaságuk, ipari vagy más vállalkozásuk, ügyvédi irodájuk vagy bármi más életvitásuk elfoglal és leköti; ezekre nézve hovatovább teljesen lehetetlenül válik a képviselői állás betöltése. (Ugy van! Ugy van!) Már pedig abban igen komoly és kardinális nemzeti érdeket látok, hogy a magyar képviselőház nagy zóme éppen a magyar társadalom, meg pedig nemcsak a főváros, de a vidéki magyar társadalom, (Élénk helyeslés.) éltségéből, legkomolyabb, legelőbb munkát végző elemeiből alkottassék össze. (Ugy van!)

Ezek azok a főbb kérdések, amelyeket a házszabályok reformjának fel kellene ölelnie.

Tudja, hogy a nemzet intelligenciája a pártot támogatni fogja örvényeiben s hogy az extrém törekvéseket nem fogja a szent szabadságról folytatott hősi harcok tekinteni. Pártját kitartásra buzdítja s kéri, hogy indítványát fogadja el.

A miniszterelnök beszédét percekig éljenzték a jelenlévők.

A csődnyelvével **Láng Lajos** emelkedett szólásra, kifejezte abbéli meggyőződését, hogy a nemzet szükségének tartja a házszabályrevíziót. Ha aghadalmi vannak is, azok nem egészen alaposak, mert mindnem teljesen abból a föltételekből erednek, amelyet az ellenzéki pártok plántáltak bele a közudatba, hogy t. i. a többség nem elég hű öre az alkotmányunk. A magyar parlamentarizmus története pedig éppen ezzel elemeközött bizonyít. Sehol a világon nem buknak meg a kormányok, mikor olyan többségük van, mint Magyarországon. Mi másnak bizonyították ez, mint annak, hogy a többség védi az alkotmányt s hogy a kisebbség szakoni módon uralkodik a parlamentben. Ami a nemzetiség-től való félelem dolgát illeti, szölg az hiszi, hogy soha a nemzetiségnek nem dolgozhatnak ellenünk erősebben, mint akkor, ha parlamentünket a feje tetejére állítva látjuk. Ausztriával szemben is csak egy nagy erősegtünk és előnyünk van: a rendszeren működő parlament. Ezek az érvek megnyugtathatják a nyugtalankodókat s Tisza István törekvései mellé állíthatják.

Láng beszédét erős rokonszenven fogadták s meghajlították **Nagy Ferencz** is, aki felszólalásával csak azt akarja kidomborítani, hogy a *pártban mincesnek külön csoportok*, hanem a revíziós akció dolgában teljes az egyezés.

Utóljára még **Venesó Gyula** beszélt.

A nagy tábor ekkor már kezdett szétoszlani. Csakhamar körülül a szabadelvű párt nagy terme s a párt tagjai majdnem teljes számmal a Hungária étterembe vonultak, ahol vidám hangulatban ülték meg tovább a reménytelen győzelemnek.

Az ellenzéki pártok.

Csak két ellenzéki párt tartott ma értekezletet: a *vezérelt párt* és a *Svederkényi-csoport*.

A *vezérelt párt* a Hungária-szállóházban lévő pártülségében ma délután 6 órakor értekezletet tartott, melyen jelen voltak **Apponyi Albert** pártvezéren és **Gulber Gyula** elnökön kívül **Bathányi Tivadár** gróf, **Bernáth Béla**, **Günther Antal**, **Pintér Sándor**, **Sághy Gyula**, **Sámasza János**, **Smialoecsky Valér**, **Steiner Ferenc** és **Urmány Nándor**. Legelőször tárgyalás alá vették a *Németországgal kötendő vám- és kereskedelmi szerződésre* vonatkozó előterjesztést. A párt előbbeni álláspontjának fenntartása mellett újfölg kimondta, hogy a javaslatot nem fogadják el, a javaslatához a párt megbízásából **Sághy Gyula** fog felszólalni. Beható megbeszélés tárgya volt ezután a *házaszabálymódosításnak terve*, amikor is a párt újfölg kimondta, hogy sem a bizottság kiküldését, sem egyáltalán a házszabályok módosítását nem fogadják el, csakis azon esetben tehetné ezt, ha — amint ezt már programjában is kijelentette — a *házaszabálymódosítás a parlament reformmal kapcsolatosan történne*. Egyébként már most jelzi, hogy ha az esetleg előterjesztendő módosítások által a szólásszabadságot komolyan veszélyeztetve látná, ez ellen a *legerősebb ellenállást fogja kifejtetni*. Az értekezlet után a nemzeti párt tagjai vasáróra gyűltek össze.

A *Svederkényi-csoport* ma délután 6 órakor tartotta értekezletét, amelyen a párt a házszabály-revizio kérdésével foglalkozván, elhatározta, hogy a *kérdés minden stádiumában teljes erejével fölveszi a vitát* és megállapodott abban, hogy a párt összes tagjai a közölem folyamán a képviselőház ülésében állandóan részt vesznek.

De nem ezek az értekezletek voltak az érdekesek, mert hiszen az értekezlet még nem is tudhaták, hogy mi történt a *Lloyd-klubban*.

Érdekesek azok a nyilatkozatok voltak, melyeket az ellenzék egyes vezérmemberei tettek, mikor Tisza István beszédéről s a szabadelvű párt magatartásáról hallottak.

Rakovszky István így szólt: — Ha az ellenzék nem lesz árulár, ezt a tervet Tisza István *bizsesség és becsületes uton keresztül nem veheti*.

Gróf Zichy Aladár megjegyzése ez volt: — Ahogyan Tisza nyilatkozott, úgy csak olyan politikus beszélhet, aki soha ellenzéken nem volt. Ez az első lépés a nyílt abszolútizmus felé. S ezt eltérni, megengedni nem szabad.

Kossuth Ferenc nyugodtan fogadta a hírt s körülbelül a következőket mondta:

— Egészen mellékesek a részletek. Mindegy, hogy mit mondott Tisza. Ha a házszabályokat egyáltalán szigorítani akarja, azt még nem engedhetjük. A függetlenségi párt *semmiféle revízióba sem megy bele* s állja első határozatát.

Hasonló szellemben nyilatkozott **Bakonyi Samu**:

— A harci kedv e nyilatkozatoktól nem fog lanyhulni. Ha szükséges, a párt az obstrukciót sem fog visszaradni.

Kubik Béla persze a végsőkig hajlandó elmentni, mint mindig.

Polányi Géza körülmenyesebben szólt:

— Az itt a legpikánsabb, hogy Tisza mégsem vetette fel a pártkérdést. Hát meggondolta magát! Ugy látszik, még sem fenéki tejjel az a párt sem. Csöppet sem meglepő, ha ilyen körülmények között vigyázva teszi meg az első lépést. Mert ez csak első lépés. Tisza mindig a klotürt akarta, Fejérváryval együtt már Széll idejében apostolkodott a klotür mellett, s ha most ez az első lépése, az enyhébb erőszak sikerül neki, akkor meg sem fog állani az *állalános klotür*, az ő idején. Mindenesetre érdekes, hogy Széll erre a mai konferenciára nem jött el. Azt mutatja ez, hogy Széll nem helyesli Tisza tervét ma sem. És meg is fogom ragadni legközelebb az alkalmat, hogy Tisza és Széll között megpróbáljam a mérleget.

Mások is nyilatkoztak s elég harcisan, de azért a hangulatból ítélve, a holnapi nap még nem lesz zivatros.

Nyitrai meggye üdvözlöte.

Nyitra, november 3.

Nyitra meggye szabadelvűpártja legutóbb tartott értekezletéről táviratilag üdvözölte gróf Tisza István miniszterelnököt és a vezetése alatt álló kormányt. A miniszterelnök a következő levéllel köszönte meg az üdvözlést:

A nyitrai meggyei szabadelvűpárt nevében f. hó 26-ikán tartott értekezletükből hozám intézett szíves üdvözlőlevelét fogadják úgy a magam, valamint miniszterteráim nevében őszinte köszönetünket. Kiváló örömmel tölt el bennünket, hogy a magyar állami nemzeti jóhöznek megerősítésére, valamint a törvényhozó testület alkotmányos működésének, zavartalan munkásságának biztosítására és tekintélyének megőrzésére szánt törekvéseink a hazai közvélemény ezen jelentős faktoránál oly élénk visszhangra találtak. Hazaifias tisztelettel Tisza.

BELFÖLD

Posadowsky Budapestben. Gróf Posadowsky, aki a német kereskedelmi szerződés előkészítése ügyében már harmadik napja tárgyal Bécsben, mint értesülünk, hétéfn gróf **Goluchowski** Agenor külügyminiszter és az osztrák szakminiszterek társaságában Budapestre érkezik. Ez a hír rávilágít a kereskedelmi tárgyalások legújabb fázisára s azt látszik bizonyítani, hogy a szerződéses tárgyalások során eljutottak az állategészségügyi egyezményhez, ahol a magyar kormányval kell megegyezésre jutni. Ismeretes, hogy az utolsó magyar-osztrák-német kereskedelmi szerződésben a magyar állatkivitel kérdése elég kedvezően volt megoldva — papiroson. A német kormány azonban a gyakorlatban olyan interpretációval forgatta ki az egész konvenciót, mely aztán a magyar állatkivitel Németországba anajdnem lehetelmévé tette,

Már akkor hatalmas áramlat mutatkozott nálunk abban az irányban, hogy jövőre kellő óvatossággal járjon el a magyar kormány a szerződés megújításánál s az állategészségügyi egyezményben elérhető kedvezményeket minden alattomos interpretáció ellen biztosítsa. Ugy látszik, most a magyar kormány ezen a ponton kellő erélyességgel lépett fel a magyar állatvitel biztosítása érdekében s erre kell magyarázni, hogy most Posadowsky az egész osztrák apparátussal Budapestre jön, ahol a szerződés tárgyalásoknak ezt az utolsó, talán legnagyobb nehézséget is el kell hárítani. Mindenesetre érdekes hét lesz s ha a magyar parlamentben esetleg türes szalmát fognak is csempelni, de ugyanakkor a magyar gazdaság életbevágó kérdéseiről is folynak majd tárgyalások a parlamenten kívül.

Posadowsky tudvaleg tegnap kihallgatáson volt a királynál. Ő felsége e kihallgatás során jelét adta annak, hogy mennyire tájékozódott a kereskedelmi szerződés tárgyalások felől. A király megjegyezte, hogy sok nehézséget kell legyőzni, míg létrejön a megállapodás, azonban azt a reményét fejezte ki, hogy az Ausztria-Magyarország és Németország közt fennálló jó viszony meg fogja könnyíteni a meg egyezést.

Kossuth Ferenc beszámolója. Kossuth Ferenc november 13-án beszámolót tart Csegléden. Kossuthot pártjának számos tagja fogja lekiésmeni választói köze.

A tátrai erdővásárlás.

Budapest, november 3.

Elégő ismeretes a tátrai erdővásárlás ügye, amelyben Nosz Gyula összeférhetlenségi bejelentést tett Münnich Aurél ellen. Az állandó összeférhetlenségi bizottság letárgyalta az ügyet és ma a képviselőház ülésén kisorsolták az összeférhetlenségi jurt, amely mindjárt az ülés után összeült, hogy meghozza ítéletét. A bizottság tagjai voltak: Jospovich Géza, Nagy Ferenc, Telogy József, Endrey Gyula, Szivák Imre, Ciganc János, Oberl Károly, Szerb György, Malatinszky György, Baross Jusztin, Somsey László és Plukovits József rendes, Beniczky Árpád, Szemere Miklós és Madarász Imre pótszavak.

Miután elnöknek nyolc szavazattal megválasztották Szivák Imrét és jogyzónak hét szavazattal Endrey Gyulát, Heintz Hugó az állandó bizottság előadója ismertette a kérdés minden részletét s ennek kapcsán azt az egyezséget is, amelyet Hohenlohe a földmivélségi kormányfővel kötött a tátrai birtokvételre nézve.

Az egyezményben, amelyet annak idején a képviselőház elé is terjesztettek, szó sincsen Münnich Aurélról, ennek ténykedéséről s az egész paklum tulajdonképpen csak az állami és a hercegi birtokvásárlások idevágó irányáról szól. Münnich Aurél az eljárás során elismerte, hogy úgy is mint turistagezeti elnök melegen érdeklődött a dolog iránt, tárgyalta a kormányfővel, a herceggel, jelen volt a kormány megízoltja és a herceg által kötött szerződés aláírásánál is, de csak a tátrai turista-egyesület szempontjainak lehető érvényesítését végezt. Az inkompatibilitás határait szigorúan betartotta s ezt maga a herceg is elismerte. Beigazolták azt Tany Gusztáv és Scholtz Gyula vallomása is, ugyancsak Csaky Zsolt főispán is, aki a kormány nevében az adásvételi szerződést Berlnben aláírta. Nosz Gyula azt valódi Münnichet, hogy Szepes Béla városának a herceg részére történt egy 3700 holdas birtokeladását ő segítette kormányfővághatás alá. A megye megemmitette a város birtokeladását határozatát, Münnich pedig kieszközölte Szell kormányfőnökét, hogy a városi határozat nyersen megerősítést s így az adásvételt megtörténjék. Münnich Aurél erre nézve kihallgatása alkalmával azt mondogta, hogy az eljárás iránt itt is, mint turista-egyleti elnök érdeklődött, de a kormányfővel, városnál nem intervénált, noha a herceg őt mint ügyvédet meg akarta bízni a dolog vezetésével.

Telogy József azt kérde, mennyi birtokot vett az állam Tátrában.

Heintz Hugó előadó: Az egyezmény megkötése előtt 1903-ig vásárolt az állam 725 holdat, onnan fogva pedig még 5038 holdat.

Azután Nosz Gyula hosszasan fejtette az

összeférhetlenségi eljárás jelentőségét, közérdeki mivoltát s éppen ezért kerülni kellett volna most is a formalizmust. Ha pedig valaki magát az ő bejelentése révén sértve éri, nagyon örül, ha az az ügyet esküdtök vagy más fórum elé viseli. Felhossa, hogy a herceg maga nem is hitte, hogy a székesbélai birtokot megvásárolhatja, mert ez községi vagyon volt, csak a földmivélségi miniszter biztatására kezdte meg az alkudozást. A szerződés a város ősi vagyonából forgatta ki s a közreműködésért a herceg főözte a város képviselője választási költségeinek egy részét, ezt nevezik nálunk népképzisletnek.

Elnök kéri a szónokot, hogy ne politikai rekriminációkat hozzon föl, hanem tényállást, mert hisz a bizottság a kérdésre vonatkozó pozitív adatok alapján fog dönteni.

Nosz Gyula azzal végzi beszédét, hogy új vizsgálatot, teljesen szabad bizonyítást sürget.

Elnök: A bizottság névze tárgyi alapot tisztán a törvény képez, ennek értelmében pedig itt új vizsgálat, új bizonyítás fel nem vehető.

Nosz Gyula: Azt akarja tudni, hogy Münnich mit keresett Berlnben.

Münnich Aurél: Majd megmondom!
Nosz Gyula: Azt a vizsgálat során kellett volna megállapítani. Ő pedig ezt megállapítva nem látna.

Elnök kéri, van-e valami pozitív indítványa. Mert ha van, esetleg a bizottság erre azonnal határozhat.

Heintz Hugó visszautasítja azt az előbb elhangzott megjegyzést, mintha az összeférhetlenségi állandó bizottság nem adott volna teljes szabadságot és lehetőséget a bizonyításra.

Nosz Gyula ragaszkodik ahhoz, hogy a vizsgálat kiegészítést rendeljék el, különben nem vesz részt a további tárgyaláson.

Elnök: Kijelentem, hogy ez lehetetlen.

Nosz Gyula haragosan távozik.

Münnich Aurél nem rejtelték Nosz Gyula külföle megjegyzéseire: ő Hohenlohe hercegtől sohasem kapott egyetlen fillér honoráriumot sem. Ötven ezer korona tiszteletdíjat ajánlott a herceg, hogy a székesbélai birtokvásárlás mint ügyvéd közreműködje, de ezt sem fogadta el. Nyugodtan várja a zottság ítéletét, csak sajnálja, hogy a vádlónak, miután meggyőződött állításai alaptalanságáról, nincs elég erkösi ereje bevalani vádjai tarthatatlanságát.

Endrey Gyula: Tiszteletbeli állás a Kárpát-Egyesület elnöki állása?

Münnich Aurél: Igen, tiszteletbeli.

Endrey Gyula: Saját költségén volt Berlnben vagy megtérítette költségeit valaki?

Münnich Aurél: Saját költségemen voltam mindannyiszor, ha közügyben jártam el.

Elnök befejezettnek nyilvánítja az eljárást s szavazásra teszi föl a kérdést.

A bizottság egyhangulag úgy határozott, hogy Münnich Aurél nem sértette meg az összeférhetlenségi törvényt.

K ÜLFOLD

Uj szellem a Vatikánban. Eisorangu politikai esemény az, amit tegnap a klerikális Germania jelentett. Arról van ott szó, hogy X. Pius pápa felfüggesztette azt az egyházpoltikai rendszabályt, amelynél fontyabb 1870 óta nem fordul elő a Kuria rendelkezései közt. Eddig Olaszország katolikusainak titva volt a parlamenti választásokban részvételük. Ezzel a tilalommal is a szentszék annak a gondolatnak adott kifejezést, hogy nem ismerheti el az olasz királyságot, amely megcsémisítette a pápaság világi uralmát. De a tartományi és községi választásokban már rég résztvettek az olasz katolikusok és több nagy városban a kormánynak kelemetlen sikereket értek el. Amikor 1881-ben a katolikus egyesületek monstre-küldöttege bemutatva hódolatát XIII. Leó pápának, beszélet intézett hozzájuk, melyben kijelentette, hogy csak védekezzenek a tartományi és városi képviselőtestületekben lábrakapott vallás- és családellenes támadások ellen, mert ez a védekezés sikeres előkészítése a parlamentbe való esetleges belépésnek, ahol a katolikusokra még nagy küzdelmek várnak. De már a következő évben megtartott parlamenti választásokon azt hirdették a Vatikánban, hogy a pápa ragaszkodik ahhoz az alapelvhez, hogy a katolikusok sem mint választók, sem mint jelöltek nem vehetnek részt a választási küzdelmekben és ez a felszó néhány klerikális politikus sürgetőse darcára ismételt kiadatot.

X. Pius pápa tehát szakított a passzívizmussal, elvével és habár a választásokban való részvételt csak bizonyos esetekben enged meg, és a katolikusok önálló pártja nem tömörülhetnek,

mégis kétségtelen, hogy Olaszország parlamenti életében új korszak következett be, amely főképp a szélső pártokra hozhat veszedelmet.

A bécsi nuncius eddig még nem kapta meg a Germania híreinek megerősítését.

— Ma még nem mondhatom meg — szólit Belmonte nuncius egy újságírónak, — vajjon igaz-e a Non expedit felfüggesztésének híre, még kevésbé állíthatnák, hogy a Germania jelentése nem felel meg a valóságnak. A hivatalos megerősítés mind-éddig nem jött meg. Abban a pillanatban, amikor az olasz püspökök megkapják a felhatalmazást a pápától, hogy a katolikusoknak engedjék meg a parlamenti választásokban való részvételt, értesíteni fogják a nunciaturát is.

Egyházi körökben, azt hiszik, az utolsó idők változott viszonyaira való tekintettel már rég várják a pápának ily rendeletét. Sok jel arra enged következtetni, hogy a Vatikán igenis akarja enyhíteni a Non expedit merev rendelkezését. De a Non expedit teljes felfüggesztéséről nem lehet szó, mert ez a tilalom nagyon mély gyökereket vert az egyházban. Tehát csak részleges felfüggesztés történhet, olyan rendszabály, mely csak esetről-esetre léphetne hatályba. Különösen fontos az, mely formában fogják megadni a felhatalmazást a püspököknek. Kétségtelen, hogy a felhatalmazással egyidejűleg pontos utasításokat kapnak a püspökök arra nézve, hogy a felfüggesztés mely esetekre fog szorítkozni. A legújabb rendelkezés politikai jelentőségét az egyházi körök a legvilágosabban abból a körülményből ismerik föl, hogy IX. Pius és XIII. Leó alatt meroven ragaszkodtak a Non expedit elvéhez. Mindenesetre azonban korai volna X. Pius elhatározását arra magyarázni, hogy Olaszország és a Vatikán közt közeledés történt.

Az orosz-japán háború.

Budapest, november 3.

Unnep van ma a felkelő nap országában. A mikádó ötvenkettedik születésnapja, a mikorra Nogi tábornok Port-Arthur bevételét tartogatta. De Port-Arthur büstváin még orosz lobogó leng és ezért Tokió utcáin nem mutatkoztak ma azok az utjongó tömegek, amelyek a Petropavlovsk pusztulását, a port-arthuri tengeri győzelmet és a vladivosztojk hajóraj sialmas végét ünnepeleék. Annyi azonban bizonyosnak tűnik föl, hogy megkezdődött a több hónapos ostromnak utolsó fejezete és ha azonnal a japánok elérik céljukat, befejeződik a kilenc hónapja dúló háború első szaka is. Port-Arthur bevétele két irányban gyakorolna befolyást a háború folytatására. Egyrészt általában válik a balti flotta expedíciója, amely főképp Port-Arthur felszabadítását tűzte ki céljává, legfeljebb már csak arról lehetne szó, hogy valahol a tengeren döntő csatára kényszerítse a japánok tengeri hatalmát. Tögonak azonban Port-Arthur bevétele után olyan kikötő állna rendelkezésére, ahol a nagy tengeri csatára készülődhetnek. Rosdesztvenszki kilátásai tehát csakis a szerencsés véletlenre szorítkoznak, amelynek azonban semmiféle állam nem dobhatja oda utolsó hajóit. Oroszország tehát a legokosabban akkor cselekednék, ha visszarendelné balti flottáját a hazai vizekre. Másrészt Port-Arthur elestével felszabadulna a japán ostromló sereg és Mukden élé siethetne, ahol ily jelentékeny erőítés érkezése azonnal a japánok javára billentené a harcéri helyzetet. Kuropatkin talán be sem várná az ostromló sereg megérkezését, hanem iparkodnék mielőbb visszavonulni a Hunhón, mert elfogadva a csatát a japánok túlerejével, olyan vereségre sodorhatná seregét, a melyet többé soha ki nem heverhetne. De Port-Arthur sorsától függ a japán hadműveletek folytatása is és így értendő, ha a japánok mindenáron a vár bevétele törekednek. Togo nagy talentumának érdeme, hogy most az ostrom sokkal tervszerűbben halad a siker felé.

met a miniszter urnak és mindazoknak, kik vele együtt működtek az intézet körül, szívesen tesszem az az épület zárókövét.

A király beszéde után letették a zárókövet, megismerve az új épület helyiségeit, majd az uralkodó távozása után megünnepelték az intézet százötven éves fennállásának évfordulóját. A jubileumi ünnepen báró Zwidinek és két növendék mondott beszédet. A magyar nyelvű beszédet Miklós Tibor mondta.

— **Temesrékasi Vaszilievics.** A hivatalos lap mai száma jelenti, hogy a király Vaszilievics Vazul kuriai bírónak és törvényes utódainak, nyugalmaztatása alkalmából, a bírói pályán szerzett érdemei elismerésül a magyar nemességét a *temesrékasi* előnévvel díjmentesen adományozta. A királyi kinttétele ötvenegyház oltárát és fáradhatatlan munkásság elismerése és épp azért osztatlan megelégedést fog kelteni a nyugalomba vonult ősz bíró kartárai és nagyszáma tisztelői között. Vaszilievics bíró már ma sokan üdvözölték, ugyancsak fiát, dr. Vaszilievics János fővárosi tanácsost is.

— **A Code Civil jubileuma.** Dr. Nagy Ferenc nyugalmazott államtitkár és országgyűlési képviselő tegnap érkezett vissza Párisból, ahol a magyar kormányt a francia polgári törvénykönyv, a híres *Code Napoleon* százéves jubileumán képviselte. Az ünnepségek október 27-én kezdődtek a fauublé de droit-n rendezett jogászgyűléssel, melyen a Code reviziójának kérdése is tárgyalatott. A magyar kormány képviselője az osztrák kormány képviselője után emelt szót, kiemelve Magyarország teljes önállóságát a törvényhozás terén s utalva arra, hogy a készülő magyar polgári törvénykönyv tervezetnek szerkesztésével a Code Napoleon mindenütt figyelembe vétetett. Október 28-án a párisi közélet fogadta a nagyszámban megjelent vendégeket az új városban; október 29-én volt az ünnepélyes díszelő a *Sorbonne* főnyes dísztermében, a köztársasági elnök jelenlétében. Ott először *Valle* igazságügyminiszter, aztán a párisi semmitörzsek elnöke, *Baillet-Latour*, továbbá a párisi jogi fakultásdecan, *Glasson*, a párisi ügyvédi kamara batonnierje, végül az idegen vendégek nevében *Lejeune* volt belga igazságügyminiszter ékes szavakban ünnepelték a napoleoni törvényhozás nagy jelentőségét. A díszelő nagy lakoma követte a Palais d'Orsayban, melyen 200 meghívott vett részt s melyen az igazságügyminiszter s mások lelkes felkötöttékben adták kifejezést az ünnepi érzelmeknek. Befezte a jubileumot másnap az igazságügyminiszter palotájában adott díszelő és hangverseny, melyen a kormány tagjain kívül számos francia és külföldi notabilitás vett részt. Magyarország mindazon alkalmakkor méltó elismerésben és a nagy államokat megillető tiszteletben részesült.

— **Két előadás.** Az Országos Iparegyesületben a „Kartellkérdés és a magyar kartell-törvényjavaslat tervezetét bírálta ma dr. Beck Frigyes ügyvéd. Az előadó részletesen ismertette a kartellek történetét, amelyek szerint a szükség gyermekei. A kartellek meghintása, amire szükségképpen minden kartell-törvény vezet, zsenge kisiparunkra valóságos halálosapás volna. A kartellek kinövést létező törvények alapján amugy is meg lehet akadályozni és büntetni. Áttért ezután az előadó dr. Mandl Pál országgyűlési képviselő által kidolgozott törvénytervezet bírálatára és azt igyekezett kimutatni, hogy ha a törvénytervezet által kitűzött cél még helyesnek is volna minősíthető, ugy a törvénytervezet részletes intézkedései e cél elérését lehetetlennek teszik. Azért az előadónak az a véleménye, hogy az iparegyesület a kormánytól a törvénytervezet felhatalozást javasolja. — A *szociálisták törvénytervezetéről* tartott előadást dr. Gold Simon az Ügyvédi Körben. A főszó az előadó az ellenzökre fektetné. Az ellenzörszót a bíróság kezében nem akarja hagyni, mert bíróságának az ellenzörszót jól teljesíteni nem képesek. Felhatalozt szükségesnek tartja a tervezetnek radikális intézkedéseit a koronaszövekezetekkel szemben. Helyesbí, hogy a hitel- és fogyasztási szövekezetek esakis tagjaikkal köthessenek üdözetek és a fogyasztási szövekezeteknél semmiféle kivételt sem tart megengedhetőnek. Előadásának eredményét abban vonja le, hogy a tervezet magas színvonalon álló, komoly törvényalkotási mű, amelyhez ha férnek is kifogások és javítások, az értékelést nem von le, mert így kérdelmess gazdasági, jogi és politikai területet lehetetlen mindenkinek teljes megelégedésére szabályozni.

— **Pesti evangélikus egyház.** Ma délután tartotta közgyűlést a pesti evangélikus egyház az *Udvari iskola* dísztermében. Magyar és külföldi

felügyelő és Horváth Sándor lelkes elnökléte alatt. A közgyűlést Horváth Sándor imája vezette be, mire Wagner Géza üdvözölte a megjelenteket.

Megemlékezett arról, hogy Bachóth Dániel esperes e nyáron töltötte be esperesi működésének harmincadik esztendőjét és indítványára a közgyűlés olyképp adott kifejezést elismerésének az egyház húz és buzgó szolgálójával szemben, hogy átiratban üdvözli őt és évi 500 korona személyes pótlékot ajánl fel neki élete fogyaték. Jelentette aztán az elnök, hogy a kerületi közgyűlés jóváhagyta azt a közös szabályzatot, amelyet a pesti magyar és német egyház viszonyának tisztázása céljából készítettek. E szabályzatnak leglényegesebb rendelkezése az, hogy a hitoktatás dolgát 1905. január hó elsejétől egészen a magyar egyház veszi át.

A közgyűlés ezután az egyházi adózás munkálatait tárgyalta. A legkisebb egyházi adó 2 koron, a legnagyobb 50 koron.

Ennek végzetével a közgyűlés köszönetet mondott a javaslat-készítő bizottságnak a fáradságos munkáért s egyúttal kimondta, hogy ez a munkálata — időközi pótlások eszközése mellett, az 1904. évtől számított hat esztendőig érvényben kívánja tartani.

— **Carmen Sviva visszaemlékezései.** Románia királynéja a *North-American Review*-ben néhány érdekes visszaemlékezést közöl abból az időből, mikor még hercegnő volt és javában folyt az orosz-török háború. A hercegnő akkor nagy buzgósággal vett részt a betegök ápolásában. Egy napon, beszéli el a királynő, egy haladéki katonája gyűlölközött, aki meg akart nekem gyönni. „Én tettem!” — mondotta a megsebesült ifjú. — „Én... én... én... senki más! Édesanyámra gondoltam és ekkor az ördög megszökött bennem: Sebesíté meg magad és akkor újra hazaküldened. Megtettem és ime most meg kell halnom, öngyilkos vagyok és az örök kárhozat vár rám.” — Egy másik katonáról a következő történetet beszéli el a királynő. A fiatal ember, akinek egy kártyás alsó állkapcsát zúzta szét és akinek arca hózzaszórtan eltört, egy feleségének szóló levelet diktált ápolónőjének, amelyben arról értesíti, hogy már jól folyik a dolga és hogy a golyó, amely miatt fektünie kell, a mellébe furdódott. Az ápolónőnek arra a megjegyzésére, hogy ez nem igaz, szelíden így szólt: „Nem szabad megtudni, hogy így csesnyultam, mert különben nem szerezne tovább.”

— **A teleautográf.** A t. Házban ma bucsut jártak a háznapjai hivatalba, ahol az egyik teremben bemutatott egy újszerű telefont, melynek neve: „Teleautográf.” Ez az új telefon, hogy röviden ki mondjuk, kétszáz kilométernyi távolságra *„lélek”*. Mások emberek tudják, hogy ez mit jelent. Kékelni annyit jelent, mint valamit leírni s nyomban róla másolatot is csinálni. Az új telefontól megnyomunk a reálalkalmazott ceruzával egy villamos gombot, aztán a ceruzával leírjuk folyó írással mindazt, amit a város másik végére vagy Bécsbe, Berlinbe, Párisba üzeni akarunk s a telefon az üzenetet vonárról-vonásra pontosan leküldi. Ugyenformán a telefonozó aláírása egy másodperc alatt ott van akár a világ másik végén, még pedig pontosan és hitelesen. De nemcsak aláírása, hanem levele, rajza, részletes számlája vagy ami tetszik. A telefonkészülékben legelőbb a papiroskészletet kell felírassítani, ha elfogyott. De előbb benne legalább tizmeternyi hengerpapiros. A t. Házban sokan gyözödték meg a nagy *Thyly* Kálmán, miután megkapta a maga meg a *Rákóczi* nevű, szinte áhitatosan szólt:

— Csoda ez! Csoda!

A legelső képviselő az aláírásával próbálta ki a gépet, de volt olyan, aki karikatúrát kékel a telefonton. Egy maliciózus ur pedig leíratta a teleautográfú Borne híres mondását, hogy: „amióta Pithagoras híres tételének feltalálásakor hekatombát áldozott, minden új igazság fölfedezésénél rozsmetnek az örök.” A teleautográf ezt is hűségesen lekékelte.

— **A Röntgen-sugár a gyógyászatban.** Talán egy ország orvosi sem értenek egy a reklámdobhoz, mint az olasz orvosok. Ha mind igaz volna az, amit Olaszországban orvosi felfedezésekről már eddig jelentettek, nagyon megcsappanna azoknak a szerencsétlen embereknek száma, akik gyógyíthatatlan hitt betegség miatt dobják el maguktól az életet. A legnagyobb olasz felfedező *Bozzolo* turini orvosnár. Allítólag sikerült neki nehéz vérbetegség-nél a Röntgen-sugarakkal való kezelés által teljes gyógyulást előidézni. *Bozzolo* az eddig eredményről

jelentést terjeszt be az olasz tudományos akadémiához és e jelentésben hangsúlyozza, hogy egy rendkívül súlyos beteg, aki leukémiában (fehérvér-ség) szenvedett, öthónapi kezelés által teljesen meggyógyított. Több szakember erősen kétségbevonata ugyan *Bozzolo* állításainak lehetőségét, míg mások abban a véleményben vannak, hogy a tudomány mai állása mellett, amit a turini orvos-professzor mond, egyáltalán nem bír a hihetelenség színezetével.

— **Az aggódó orvosok.** A varsói orvosok aggodalmasan olvasták minap a haretéri híreket. Nem azért, mintha attól féltek volna, hogy most újabb megerik az orvosokat. Ezt már megszokták. De azokban a hírekben az volt, hogy Kuropatkin generális könnyelműen bántik az életével. Nem vigyáz magára, nemcsak hogy be nem köti a nyakát, ha hideg szél kerekedik, hanem egyenesen beleolvagol a tűzvalóba. Ezen aztán úgy segítettek, hogy sürgényt küldtek Kuropatkinnak, hogy kímélje magát és vizsgáljon ölelére. Kuropatkin megkapta a varsói orvosok sürgönyét s meg is köszönte a szíves figyelmet. Azóta nem is megy előre a tűzvalóba, mert nincs alkalma rá. Egyre hátrafelé kell mennie.

— **Ábrahám ivadéki.** A németországi konzervatív lapok erősen mulatnak azon a nyílt levélben, amelyet egy dr. *Jonge* Mór nevű ember intézett a császárhoz s amelyben azt fejejtette, hogy a zsidóknek joguk van arra, hogy az urakházában helyet foglaljanak. A nyílt levél írója azzal érvel, hogy a zsidók a leg-zétágazóbb nemesi családnak, Ábrahám családjának ivadéki. Ábrahám pedig *szuverén fejedelem volt!* Ezek után csak azt kell még tudni a nyílt levél írójáról, hogy nem is nagyon régen szerkesztője volt a legkonzervatívabb újságnak: a *Kreuz-Zeitung*nak.

— **Házasság.** *Róka* Pál Budapestről eljegyezte *Benkő* Irént Nagykövörsön.

— **Megakadályozott legyelmi vizsgálat.** *Paks*ról táviratozzák: *Vass* Ignác bölskei római katolikus kántortartató ellen a pécsi püspöki széke fogadalmi vizsgálatot rendelt el, mivel a nevezett tanító hivatali engedéltséggel és hivatalos kötelességének hanyag teljesítésével vádoltatott. A kirendelt vegyes bizottság, melynek tagjai dr. *Oncsay* Géza kerületi esperes és *Rasovszky* Julián járási főszolgabíró, jegyzője pedig *Kain* Ábel dunaföldvári segédlelkész volt, megjelentek Bölskén, hogy a vizsgálatot megejtessék. Tanfészközés közben egy 300 főnyi, részben ittas tömeg lepte el az iskola udvarát és erővel be akart hatolni abba a terembe, hol a bizottság dolgozott, hogy a vizsgálatot megakadályozzák. *Rasovszky* Julián főszolgabírónak nagygyehezzen sikerült a népet nyugolt távozásra felszólítani. A vizsgálatot a bizottság abbahagyta. A főszolgabíró, hogy a tömeg további kihatásait megakadályozza, esendőröket hozott a községbe.

— **Az ékszerlovajok szerencsége.** Különös szerencse vezet *szökő*-ben *Papp* Ferencet és kedvesét, *Imrédy* Pálnét. *Bérmában* már elfogták, aztán ismét szabadon bocsátották őket. Most megismétlődött ez a dolog *Cherbourgban*. Ott is előállították a szökvényeket, de aztán — érthetetlen okokból — ismét utjukra bocsátották őket. A rendörség most táviratban kereste meg a newyorki rendörséget, hogy partnyaszállások tartóztassa le a tolvajokat. De amilyen szerencsük van, majd ott is futni hagyják.

— **Tűz a Párisi-házban.** A Nagyölelren levő *Párisi-házban* veszedelmes holtitüz ütött ki ma délelőt. A hatalmas pilóta udvarán, az üvegötő alatt sok apró üzlet áll szoroson egymás mellett. *Kandiek* Mária vállfűző-üzletében a tulhevített vaskáléna esővívtől tüzet fogott, egy áruszekerény és a sok könnyen gyuló anyag pillanat alatt lángba borult. Az üzlethehelyiséget vékony deszkafal választja el *Eder*. Helén divatárkereskedéstől. A deszkafal hamarosan elégett. Mindekkét üzlet alkalmazottai ijedten menekültek és a ház lakóit is rémületbe ejtette a tűz. A lakók nem merték a lépcsőn lemenni és az ablakokból kiabáltak segítségért. Két asszonyt az ablakon keresztül mentették meg a tüzőtök. Mire a VIII. és IX. kerületi tüzőlötségek elfojtotta a tüzet, a két üzletben már minden elégett. A ház többi részében nem esett kár.

— **Életnél kereskedések.** Nagyszalon-túról táviratozzák: *Kery* István és *Kovács* Andor kereskedő segédök elhatározták, hogy együtt meghalnak. Reggelig mulattak a garadjákuk lapott pénzén s délelőt egy kerében szerelődtek s mind-egyik revolverrel *hatszor ráolt a másóra*. *Kovács* nek két golyó a fejébe furdódott s a halállal vivődik, míg *Nagyot* csak egy golyó sebesítette meg jelentéketlenül.

— **Gerő Károlynak nyugdíja.** A minap elhunyt Gerő Károly jels író és jeles hivatalnok volt. Volt isztviselője a Népszínháznak, titkára a Nemzeti Színháznak és élete végéig titkára a városi világhas vasut részvénytársaságnak. Családjáról még nem gondoskodhatott, mert a társaság nyugdíjintézkedése csak a jövő újkékor lép életbe. A villamos vasut részvénytársaság most humánusan gondoskodott Gerő Károly özvegyéről és gyermekeiről. Az özvegy megkapja férjének teljes évi fizetését és évi kegydíj egyaránt akkora összeget juttat az özvegynek, mintha elhunyt férje tagja lett volna a nyugdíjintézetnek, férvének pedig tartásdíjat biztosított. A társaság a szép eszelekedete mellán okoz örömet minden körben ahol részvételt viselteknek Gerő Károlynak korán árva maradt családjára iránt.

— **Roosevelt balesete.** Két nagy amerikai lap azt jelentette, hogy Roosevelt elnök a hó 23-án a talavágás közben olyan szerencsétlenül járt, hogy csaknem életét vesztette. Amint egy kerítésen átugratott, fejét beverte egy kőbe és súlyosan megsérült. Azóta az elnök nyilvános helyen nem mutatkozott. Félhívatatosan most azt jelentik Washingtonból, hogy Roosevelt elnöknek semmi baja sincs és a feanti hír nem egyéb, mint egy igen jelentéktelen eszt felfújása.

— **A dróttalan táviró Fiumában.** A kereskedelmi miniszteriumban azzal az érdekes tervvel foglalkoznak, hogy Fiumában dróttalan táviró állomás létesítsék. Az állomás építésére és felszerelésére már készen vannak a tervek és a végrehajtás csak azért késik, mert a kormány által beszerzett Marconi-készülékkel még nem lejezték be a kísérleteket. Néhány hónapja ugyanis Budapest határában folytak a kísérletek. Az egyik állomás a *Csepel-szigeten*, a másik pedig a káposztásmezei izzólámpa-gyár telepén van. Mindkét helyen gyárműveket használtak fel a felvevő és a leadó magas sodronykészülék felállítására. Eddig is már sürti kísérleteket tettek a drótnélküli távirózással és azzal legutóbb léggömbök útján is experimentáltak. A legközelebb *Livronyi* Károly kereskedelmi miniszter jelenlétében mutatják be a dróttalan távirózást, Ennek megőrlése után viszik majd le Fiumába a Marconi-táviró-készülék. A dróttalan táviró-állomást az *Union* vegyészeti gyár előtt a tengerpartnak egyik kiszögölő részén fogják felállítani. Ott lesz a felvevő, illetve a leadó-állomás kis házikója, míg a magasba nyúló sodronykészülék a gyár kéményével kombinálják. Az első kísérletek a Quarneróban, a Cherso-szigetig terjedő vízterületen belül lesznek. Erre a célra a tengerészeti hatóság előre gőzöset fogják felszerelni a szükséges készülékkel. A további távirózáásra a Magyar-horvát hajózársaságnak *Pannonia* vagy *Gödöllő* nevű hajóját használják majd fel. Ezek után az lesz a feladat, hogy nagyobb távolságra, 300 kilométerre, vagy azon túl, így Anconával is összekötést nyerjenek.

— **Halálhír.** *Tobisch* Edé pénzügyi számvizsgáló tegnap Budapesten meghalt. — *Dr. Moskoricz* Rezső, a *Felsőmagyarország* főmunkatársa hosszú zsendés után ma reggel 7 órakor 21 éves korában meghalt. Temetése pénteken délután 2 órakor lesz.

— **A monacoi herceg a katedrán.** Albert monacoi hercegről ismeretes, hogy sok esztendő tudományos munkásságát szentelő a tenger és a tengerélet felkutatásának. Egy párisi távirat szerint a herceg most egy oceanografiai tanszék alapít, melyen még az idén megkezdődnek az előadások. Az előadásokat december 10-én maga a fejedelem fogja megnyitni az orvosi fakultás régi termében, amikor is szakszerű beszédet fog tartani. Ebből az alkalomból bemutatja azokat az eszközöket is, melyeket tengeri kutatásainál használt és megmagyarázza azokat. Az előadásokat hetenkint egyszer, szombat este 9 órakor tartják meg és a fejedelem vezetése alatt három tudós tanár tart magyarázatokat a tenger rejtelméről. *Albert* herceg azt hiszi, hogy ennek a tanszéknek a megnyitásával nagy szolgálatot tesz azoknak, akik a tenger rejtélyes világát és annak növényi és állati életét tudományosan alapon akarják ismerni. Egyáltalán reméli, hogy a fiatal generáció lelket is fogékonyvá teszi az oceanografia iránt. A fejedelem megígérte, hogy ő maga is gyakran fog előadást tartani.

— **Öngyilkos örnagy.** Bécsben ma főbe lötte magát *Zerner* Adolf nyugalmazott örnagy. Gyógyíthatatlan betegsége miatt lett öngyilkos.

— **Férjgyilkosság.** Tapolcáról táviratozzák: *Dömölki* Béla tagyoni lakos vadházasságban élő feleségével az utóbbi időben folyton viszálykodott. Az asszony ez okból elhagyta és hazament szüleihez. Dömölki utánament és a házátérse keleté, de az asszony nem akart visszatérni. Ekkor *Dömölki* revolvert ráült, mire az asszony egy somfabottal ugy sújtotta halántékát támadóját, hogy az félóra múlva kiszenvedett. Az asszonyt elfogták.

— **Egy millió dollár a pápának.** Rómából jelentik, hogy egy mexikói dúsgazdag hölgy, aki nemrég halt meg, végrendeletileg egy millió dollárt hagyott a pápára.

— **A komáromi sikkasztó elfogatása.** *Dr. Kristinovich* Jenő közjegyzőhelyettes, a komáromi görög-keleti hitközség elnöke, tudvalevőleg hatvankétezer koronát sikkasztott a hitközségtől azután megszökött *Komáromból*. A *montecarloi* rendőrség most elfogta a sikkasztót és értesítette arról a rendőrséget. Harmincezerfrank koronát és háromezerezerfrankot találtak nála.

— **Vasuti baleset.** Nagyvárad mellett Bihar-Püspökben az Ernőfalváról jövő személyvonat összeköcsött egy tehervonattal, mely az állomáson tolatott. Emberekben nem esett baj. Négy kocsit teljesen összetörtött, több kocsit és a mozdony megsérült.

— **Római főtások sztrájkja.** Ezt a komikus, eddig még nem létező sztrájkot az idezte elő, hogy a főtások a szerződési feltételeikbe új pontot illesztettek bele. Nevezetesen azt, hogy minden főtásnak eszüként a honoráriumon kívül egy deciliter *valódi kecskeméni gyümölcsipalinka* is kijárjon. A közönség maga mulatott legjobban e *köveletesen* és teljesítette a *jóhis követelményt*. Azóta naponta érkeznek a rendelések az *Előő Aljéldi Cognacgyár r-t*, gyárvezetőségéhez, nehogy a római mulatni vágyó közönség körében beálljon a *fenyegető munkásszűnet*. — *A Barack Hírrel* (mutatványszám bérmentve) ennek következtében legközelebb olasz nyelven is megjelenik.

(*) **Kis szerencseje nagy.** Vásároljon osztálysorsjegyet *Kiss* Károly és *Tarsa* bankházánál, Erzsébet-körút 19. szám.

(*) **Rohitai Styriaforrás.** Torokhajoknál (dohányzó, torok-, gégefő-, bronchial- és hurutknál) a Rohitai „Styriaforrás” leginkább ajánlatos. Ezen ásványvízzel való naponta többszöri gargarizálás (langyosan) és meleg tejjel vegyítve biztosan, nem-mely esetben azonnali hatást gyakorol.

FŐVÁROS

(*) **A vízdíj-szabályzat.** Ma délután rendkívüli közgyűlés tárgyalta a módosított vízszabályzatot és vízdíj-szabályzatot. *Márkus* József főpolgármester elnököt. *Polónyi* Géza szolt először a kérdéshez és élesen kifakadt a tervezet ellen, amely szerinte nem más, mint a vízfogyasztási adó behozatala vízmérő-órákkal súlyosbítja. Ugy nem lehet a főváros érdekeit megvédelmezni, hogy a vízpazarlót órával büntetik meg. A tervezetből csakis annak lesz haszna, akitől a vízmérő-órákat beszerzik. Indítványozza, hogy az ügyet adják ki a jogügyi és pénzügyi bizottságoknak véleményezés végett, mert még kellőleg előkészítve nincs. *Kasics* Péter és *Boross* Soma felszólalása után *Hollai* Ferenc a tervezetet védte, mely tulajdonképpen nem egyéb, mint a két év óta érvényben volt szabályrendeletnek módosítása. *Vászonnyi* Vilmos azt mondta, hogy a szabályzat főképp a háziuraknak kedvez. Aztán *Vosits* Károly tanácsos válaszlott, gyanúsítvánk értelmezve *Polónyi*nak a vízmérő-órákra vonatkozó megjegyzését.

Polónyi Géza: Eszemágában sem volt a gyanúsítás.

Vosits Károly: Könnyen arra magyarázhatnák. A törvényhatóság szolgálatában eltöltött hosszú időn át — ugymond — azt hiszem, nem adtam okot arra, hogy a jellemem meg lehetne gyanúsítani. Ha azonban talán a vízvezetési igazgatóra érthető valaki, akkor ki kell jelentenem, hogy ő is van olyan karakterű ember, akit én (Felszólalások: Egy van.)

Polónyi Géza: Nehogy bárki is azzal az impresszióval távozzék ebből a teremből, mintha bár-

kit a legtávolabbiól is gyanúsítani szándékozott volna, ünnepesen kijelenti, hogy ez teljesen átvolt állott tőle. Senkinek a jellemét bántani nem akarta és nem is akarhatta.

E kis incidens után az elnök elrendelte a szabályzat s a többség elfogadta *Polónyi* indítványát és az ügyet kiadják véleményezés végett a jogügyi és pénzügyi bizottságoknak. Kimondotta még a közgyűlés, hogy az eddig érvényben volt szabályzat hatályát további egy évre meg kívánja hosszabbítani.

A második tárgy a tanácsnak az a javaslata volt, hogy a tüzoltóság részére szükséges előfogatok szolgáltatására vonatkozó szerződést három évre hosszabbítsák meg. *Baranyai* József, *Kálai* Gyula, *Boross* Soma és mások hozzászólása után a tanács javaslatát 28 szavazattal 24 ellen elfogadták.

(*) **Vasuti bejárás.** A Budapesti Közüti Vasút-társaság a közönség régi óhaját teljesítette, hogy a budai belső körúti vonalnak második vágányát teljesen kitépitette, ami által a forgalom jóval gyorsabban és kényelmesebben lesz lebonyolítható. Ezenkívül a *Damjanich*-útezi vonalat összekötötte a társaság az *Aréna*-úti vonallal. E két vonal műtanyrendőri bejárást a kereskedelmi miniszter mára rendelte el s annak vezetésével *Hilberth* Manó vasuti és hajózási főfelügyelőt bízott bizta meg. Az érdeklőt hatóságok képviselői bejárták a vonalakat s mintha minden tekintetben teljesen rendben találták azokat, az elnök a helyszínen megadta az engedélyt a vonalnak üzembe való vételére.

SZÍNHÁZ, ZENE

** **Operaház.** *Saint-Saens* remek operájávan. *„Sámson és Delila”*-ban ma este *Szamosi* Elza énekelte először *Delilát*. Szép hangja kitűnően érvényesült s játékba is kielégítette a nagyszámu közönséget. A külföldben is elősranu előadást *Márkus* Dezső karmester vezette.

** **Nemzeti Színház.** *Wilde* Oszkár színműve, *Lady Windermere legyezője* pénteken 25-ödször kerül színpadra a Nemzeti Színházban, amelynek legvonzóbb műsordarabjai közé tartozik. Első előadása 1903. január 30-án volt. A holnapi jubileusi előadáson teljesen azzal a szereposztással kerül színre, amelylyel az eddigi 24 előadás.

** **Elhunyt zeneszerző.** *Gaston* Serpette, a hírneves operett komponista, — mint párisi tudósítónk táviratozza, — ma este hirtelen meghalt. Semmetlenek két operettjét játszotta nagy sikerrel a Népszínház: az *„Ádám és Éva”* és a *„Konzul felesége”* („Le Capitole”) ezimieket.

** **Népszerű kamara-hangversenyek.** A Grünfeld-Berkovits-Sopronyi-Bürger vonósnyegyszársulat az idei szezonban nyolc népszerű kamara-hangversenyt rendez, és pedig november 6-án és 20-án, december 4-én 18-án, január 8-án és 22-én, február 5-én és 19-én. A hangversenyeken közre fognak működni: *Adler* Vilma zongoraművész, *Arányi* Dezső, a m. kir. Opera művésze, *Bartók* Béla zongoraművész, *Berényi* Aladár zongoraművész, *Bondy* Nella énekesnő, *Breiner* Ludovic zongoraművész, *Cervi* Anna énekesnő, *Dorn* Lily énekesnő, *Hollósy* Kornélia zongoraművész, *Márkus* Dezső, a m. kir. Opera karmestere, *Révffy* Gizella zongoraművész és *Roth* Ernestine zongoraművész. A hangversenyek a Royal dzsesszteremben lesznek s mindenkor délután 3 órával kezdődnek. Jegyek (mind a nyolc hangversenyre husz koronáért) Rózsavölgyi és Társánál válthatók.

** **Mascagni új darabjai.** *Mascagni*, aki ez idő szerint *Revigóban* dirigálja operáit, legújabb terveiről beszélgetett egy hírlapíróval s emondta, hogy négyfelvonalos operát fejezett be, amelynek azonban még nem adott címet. Az új opera szövegét a *Cavaleria Rusticana* librettistái írták, *Menasci* Guido és *Targioni* Tozzetti Giovanni. Az operaszöveg *Rocce* de *Zerbio* regénye után készült. Első jelenete a *circuszban*, a második egy római hölgy lakásában, a harmadik *Vénus* templomában játszódik le, a negyedik pedig egy nagy bauchanalia képét adja. Egy másik operát, az *Amica* címűt, a jövő év márciusában adják először *Monte-Caróban*, aztán a párisi *Opera Comique*-ban.

A **„Lúcsei fehérr asszony”** sikere. A *Lúcsei fehérr asszony* múlt héti premierje óta állomdán esztendő hányra mellett újjak esztendő a Népszínházban a *Farago* Jenő által fordított és sikerrel drammatizált színművet, a *circuszteremben* *Székely* Irénél, ki a néhez szerep feladatait biztos siker-

rel oldja meg. Jelentékeny sikere van Szirmaiának, kinek elakítása Andrássy Zoltán karuzgenerális szerepében emlékezetes sikerű, továbbá *Ruszbó Géza*, *Lubinszky Ödönnek* s az új tagok közül *Abelovszky Margitnak*, *Gazdag Arankának* és *Vágó Gézának*. A nagy sikert ért színműnek *Márkus Géza* által tervezett díszletai s a darab díszes kiállításai állandó érdekföldésre számíthatnak.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

O Hollósy. A müncheni Café Stephanie egyik kerek márványasztala mellett immár majdnem tizenöt óta ül egy vastag nyakú, bikafejű, borzas, fekete sörényű cigány, csupasz nyakkal, galér nélkül, nyakraváló nélkül és villogó ferde szemekkel, szenvedélyes indulattal beszél egy többé-kevésbé fiatal, de többnyire egyaránt tehetséges kezdőkől összeverődött piktor-csoportnak: művésztől, emberekről, más világi dolgokról, a magyarországi „cudar állapotokról” s a maga olthatatlan gyűlöletéről minden fajtájú iskolák ellen. Nyáron azután felpakkolja ezt a rendesen internacionális társaságot s vízi Nagybányára, Bánffy-Hunyadra, Fonyódra vagy ahova éppen lázongó vére kergeti s ahol ingyen kapni a legegzebb ateleer-t s a legjobb modellt: a szent természetet. Ez az önkéntes száműzött *Hollósy Simon*, akinek az a kerek márványasztal a kathedrája s erdők, mezők, hegyek a tantermei, tanítványai pedig azok a magyarok, németek, oroszok és egyéb nemzetbeliek, akik dacos, hajlithatatlan fejüket nem engedik beleszorítani semmiféle akadémia járába. Közülük kerülnek ki a *Ferenczyek*, *Grünwaldok*, *Réthyek*, *Thormák*, *Glatzok* s a hozzájuk hasonlatosak, azután átadják helyüket az asztal körül az újabb generációnak. A halgatók egyre változik, csak ő, *Hollósy* marad mindig a régi: beszél, előad, gáncsol, szid, magasztal, korr-gal — csak éppen hogy festeni nem fest sohasem. És mégis ő a legnagyobb magyar mester: a legnagyobb tanítómester. A müncheni akadémia professzorai hozzá küldik a rítként eredeti talentumokat s a száznai alól kikerülő fiatalok rajzairól a párisi Julian professzorai is első tekintetre megismerik a Hollósy-tanítványt. Csak éppen képet nem látott tőle senki; egy-egy teprény-vázson: a *hukoricatörés* meg a *huszárok* reprezentálta őt a párisi kiállításon is, másik képe pedig, a *Rákóczi-induló*, szinte már a legendák közébe vész; oly régóta készült, akár a Gyulai Pál „Romhányi”-ja. Mindig csak vázlatokat kaptnak róla — de mennyit! A legutolsó ilyen vázlatot ma láttuk a Rákóczi-ról a *Könyves Kálmán* szalonjában, két más vázlat között. Ennyi *Hollósy* meg együtt sóhas kapunk, de bár most se mutatták volna. Félő, hogy a közönség hamis képet nyer a mű öreg bohémünkről, aki igazán nem arra született, hogy dolgozzék, hanem csak arra, hogy beszéljen. Mint az apostolok. Tán maga is érezte ezt, huzta valami a Petőfi „Apostol”-a felé, azért illusztrálta meg ezt az ő lelkéből sarjadzott költeményt meg a „Szilaj Pistát”, melyeknek vad temperamentuma talán az ő keserű, szilaj világgéjűletéhez. Amit ezeken kívül mutatnak belőle, az inkább fájalmas hangulatot kelt bennük, mint örömet, hogy végre megint adott valamit, mert ősi tájképekben, tőprengő alakokban arról beszél, hogy a legtorongóbb erőt is felemészti lassanként a rohanó idő. Am megnyugtató vizsgálat ott van körülötte a tavasz: az ifjúság, reményességül és zálogául a jövődönök, melynek fundamentumát az ő mesteri keze alapozza; ott vannak tanítványai, akik tanuvalomást tesznek arról, hogy *Hollósy* alkotások nélkül sem élt hiában. Ezáltal erős, bátor munkák révén, a *Ziffer Sándor*, *Jagerspacher Gusztáv* s *Lanow* Maria idegen hangzású nevei álitottak meg bennünket, melyek azonban a talentum jogánál fogva bizvást reménykedhetnek benne, hogy valamikor mindannyiából ismert és igen jó hangzású név lesz. (Rm.)

O Neogrády-kiállítás. *Neogrády* Antal összejöttö százánál több o ajestményét, aquarelljét és rajzát és kollektív kiállítás rendezett beállítás a kgyó-téri király-palota egyik külön termében. Többé-kevésbé ism-rosók előttünk ezek ez apróságok, látnak a legutóbbi idők kiállításokon, de az újak s régi ismerősöknek hatnak, annyira egy stílusú és egy életű válmennyi. *Neogrády* sokkal jobban bódított mindig a közönség izlésének és sokkal nagyobb rutinier különben is, semhogy valami nagy skálája

lehetne s technika is annyira összeforrott kedv. s szeretettel, hogy legtöbb képe akár illusztrációnak is bevalánk valami régi dvtatu, meesemondó regényhez. Most, hogy így egészenen látjuk festői egyéniségét, csak megerősödünk abban a régi hitünkben, hogy a tömeg kegye és a magasabbrendű művészet többnyire külön utakon járnak.

SPORT

× **A bécsi pótmeeing** első napjának sportja a kisdíjazásu versenyek dacára igen jó volt, mert az egyes futásokban szép számú mezőnyök indultak s a versenyek lefolyása kivétel nélkül érdekes finisshel végződött. A nap legjobban díjazott versenyét, a 3000 koronás handicapet Vaduz nyerte meg a Dreher istállónak, amely az utolsó versenyben is grózótt Ratióbor révén.

Az egyes futatok eredménye a következő:
I. *Gálverseny*. Handicap. Díj 1800 korona. Táv. 2400 méter. Első lett *Aresin-Fatten* hgy *Teles-e* (lov. Rosack), második *Páros*, harmadik *Hangyár*. Futottak még: *Gomb*, *Testa*, *Tsqnade*, *Princess Nelly*.

Tot. 10:33. Helyre: 50:6, 97 és 80.
II. *Nyereitlen verseny*. Díj 2000 korona. Táv. 1000 méter. Első lett *br. Üchtritz Zs. Padua*-ja (lov. Feing), második *Prater*, harmadik *Réz*. Futottak még: *Tigra*, *Prince de Galles*, *Florimont* és *Droll*.

Tot. 10:33. Helyre: 50:72, 58 és 69.
III. *Eladó handicap*. Díj 2000 korona. Táv. 1000 méter. Első lett *Schossberger L. Zsedényi*-je (lov. Krouzil), második *Hipparion*, harmadik *Corfu*. Futottak még: *Frittura*, *Golosa*, *Pisilants*.

Tot. 10:37. Helyre: 50:126 és 93.
IV. *Handicap*. Díj 3000 korona. Táv. 2000 méter. Első lett *Dreher A. Vadus-a* (lov. Cleminson), második *Agnes*, harmadik *Veruda*. Futottak még: *Vadór*, *Darling*, *Csevek*, *Tyrran*, *Gránátos*.

Tot. 10:32. Helyre: 50:79, 153 és 153.
V. *Kötélcsak eladóverseny*. Díj 2000 korona. Táv. 1000 méter. Első lett *báró Königswarter H. Groszárja* (lov. Barton), második *Coma Bernice*, harmadik *Cake Walk*. Futottak még: *Virgomez*, *Bibrah*, *Bonaventura*, *Albán*, *Télizöld*, *Fairy*, *Sáfar*, *Lancet*, *Isa Blitz*.

Tot. 10:35. Helyre: 50:81, 111 és 126.
VI. *Háromcsok akadályverseny*. Handicap. Díj 3000 korona. Táv. 3200 méter. Első lett *Schindler L. Gerda*-ja (lov. Lawton), második *Seaweed*, harmadik *Thetis*. Futottak még: *Tinderbox*, *Kinos*, *Kerach*, *Dei*, *Flyng Dragon*.

Tot. 10:48.8. Helyre: 50:77, 104 és 99.
VII. *Kötélcsak handicapja*. Díj 2000 korona. Táv. 1000 méter. Első lett *Dreher A. Ratióbor*-ja, (lov. Cleminson), második *Thea*, harmadik *Mme Humbert*. Futottak még: *Mineral*, *Rizi Bizi*, *Jégvirág*, *Önkéntes ur*, *Álom*, *Benilla*, *Szürküllet*.

Tot. 10:30. Helyre: 50:124, 103 és 100.
× **Alagi versenyek.** A bécsi pótmeeinggel egyidejűleg ma kezdődött meg a három napos novemberi futtatás. Még a jelentékeny bécsi versenyeknél is érdektelebb futatok kerültek előtérre, amelyek eredményeit itt adjuk:

I. *Nyereitlen kötélcsak eladóverseny*. Díj 1500 korona. Táv. 1000 méter. Első lett *gróf Degenfeld I. Szerető*-je (lov. Heidt), második *Érdekes*, harmadik *Miss Flora*. Futottak még: *Szende*, *Iván bácsi*, *Misratha*, *T. ez.*, *Mary*, *Ey to Hounds*, *Manczi*, *Aldus*, *Lilioni*.

Tot. 10:141. Helyre: 50:143, 60 és 202.
II. *Bathány-hardicap*. Díj 3000 korna. Táv. 1200 méter. Első lett *gróf Péjasevich A. Cassandrá*-ja (lov. Kranse), második *Wood Péter*, harmadik *Ozi*. Futottak még: *Biri*, *Angolna*, *András*, *Róther bon*, *Rozmaring II*, *Tövis*, *La Guerre*, *Lovrana*.

Tot. 10:38. Helyre: 50:82, 86 és 154.
III. *Féltérk akadályverseny*. Díj 1500 korona. Táv. 3000 méter. Első lett *Koller Ö. fűdgy Liszká*-ja (lov. Eltz), második *Delipók*, harmadik *Honi II*. Futottak még: *Dido*, *Emma*.

Tot. 10:13. Helyre: 50:62 és 64.
IV. *Huberus gálverseny*. Díj 1800 korona. Táv. 2800 méter. Első lett *báró Inkey J. Orne*-ja (lov. Zangen), második *Parányi*, harmadik *Walter Scott*. Futottak még: *Taranis*.

Tot. 10:16. Helyre: 50:50 és 52.
V. *Katonatiszt gálverseny*. Díj 1500 korona. Táv. 2400 méter. Első lett *Bartosch E. Perkal*-ja (lov. Tulajdonos), második *Pausowka*, harmadik *Catania*. Futottak még: *France*, *Trefort*, *Ika*, *Bdri*, *Little Kohn* és *Arvalcsány*.

Tot. 10:136. Helyre: 50:124 és 162.
VI. *Jasen díj*. Díj 1200 korona. Táv. 1800 méter. Első lett *Lossoney Gy. Wood Péter*-je (lov. Zangen), második *Göta elf*, harmadik *Vyilar*. Futottak még: *Willy*, *Likör*, *Montana*, *Saratoga* és *Standard*.

Tot. 10:59. Helyre: 50:128, 76 és 66.

× **Bajnoki mérkőzés.** A Műgyvetem Athletikai és Football-Club november 6-án vasárnap délután három órakor mérkőzik az újpesti pályán a 33-as Football-Club-k immár megerősödött csapataival. A M. A. F. C. csapata vasárnap jó formában bízva, revanchot késtl venni a 33-asoknak a tavaszi fordulóban elért 1:0 győzelméért. A műgyvetemiek csapatösszeállítása a következő: *Pohl*, *Reiner*, *Major*, *Lichtmann*, *Fridrich*, *Nimsee*, *Fischer*, *Relie*, *Aschner*, *Pollák*, *Nieszner*.

× **A B. T. C. özi mérkőzése.** A Budapesti Torna-Club hátralevő matchei közül a Magyar Uszó-Egylettel jövő vasárnapon, a 33. F. C.-al november 13-án és végre a Ferencvárosi F. C.-al e hó végén fog mérkőzni. Az ide bajnoki mérkőzésekkel aztán lezárja szereplési sorozatát s jövő évben már nem vesz részt bajnoki mérkőzéseken, hanem főleg nemzetközi és jobbjajta magyar csapatokkal való matchekre fekteti a fósulyt. A B. T. C. ezen elhatározására az adta meg az okot, hogy a bajnoki matcheken a *játek rendkívül elfajult* s ezzel a football-sport nivója nagyon alászállott.

TÖRVÉNYSZÉK

× **Bírák és ügyészek a központban.** A jövő hónapban lejár az a törvény, amely a bíróságok és ügyészségek tagjainak az igazságügyminisztériumban való ideiglenes alkalmaztatását megszabja. *Plósz Sándor* igazságügyminiszter tehát ma törvényjavaslatot terjesztett be, amely a lejáró törvény hatályát újabb öt évre meghosszabbítja. A miniszter bővebben megokolja a kivételes munkaerő alkalmazásának szükségességét.

Elmondja, hogy a polgári perrendtartás reformjával kapcsolatos törvények egy részének javaslatai és tervezetei ugyan már nagy részben elkészültek, azonban a végrehajtási törvény novelláris reformjának munkálatai még folyamatosan vannak, — a polgári perrendtartás, valamint a kapcsolatos törvényes javaslatainak törvényre emelkedése után pedig szükséges lesz a bírói ügyvitel újraszabálása. A büntetőtörvénykönyv novelláris reformjának megvalósítása végett eddig beható előmunkálatok készültek, az erre vonatkozó törvényjavaslat azonban még csak ezután lesz kidolgozandó. Egyik közelebbi feladat lesz a telegkönyvek rendezésének és általában a telegkönyv reformjának keresztülvitele végett az e tárgyban eddig készült tervezetek figyelembevételével a szükséges törvényjavaslatokat oly módon való kidolgozása, hogy e törvényjavaslatok alapvelei a polgári törvénykönyv dologjogi részének szabályozásánál is alapul és irányadóul szolgálhassanak. A telegkönyvek rendezésével kapcsolatban kivételes munkafeladatokat hárít az igazságügyminisztériumra a telegkönyvi betétszerkesztés folyamában lévő munkálatainak irányítása. Az igazságügyminisztérium kodifikatorius tevékenysége ehhez képest a közel jövőben is a jogrendszer majdnem minden ágára kiterjedő munkálatoknak egész sorát fogja felkelti, s e mellett — úgy mint eddig — más kormányzati ágak jogalkotó tevékenységében való folytonos közreműködésre is fog kiterjedni.

× **A börtön — menedékhely.** A budapesti Törvényszék nyolchavi börtönre ítélte nemrög *Szalai János* gyűnököt. Az ítéletet a legelső fórum is helybenhagyta és *Szalai*, aki időközben vidékre költözött, jelentkezett az ügyészségnél, hogy megkezdje büntetését. Hátra volt még azonban a Kuria döntésének kihirdetése. *Szalai* néhány nap alatt minden pénzéből kifogyott és ma reggel lármásan követelte az ügyészségtől, hogy *csukják már be*, mert lakása sincs és éhezik. Az ügyészség teljesítette a kívánságát és lekisértette a fogházba.

× **Csodényítás.** *Spitzer Ferencz* budapesti bejegyzett cég (üzlete: IX. ker. Üllői-ut 69. szám) divatárkereskedő ellen a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék november hó 3. napján 87321. szám alatt kelt végzésével a csőd megnyitott. *Csodóbits* dr. *Nitsche Győző* kir. törvényszéki bíró. *Tomeggondnok* *Szék Lajos ügyvéd*. *Tomeggondnokhelyettes* ifj. *Pongrácz Sándor ügyvéd*. A követelések bejelentésére 1904. december 5. napja; felszámolási tárgyalásra 1905. évi január 3. napja; a csodólasztmány megválasztására 1905. január 5. napja tűzött ki határidőül.

× **Tettentérít pénshamisítók.** Tavaly nyáron *Krócsányi Kálmán* rendőrkapitány bizalmas értesített kapott, amelyből egy pénshamisító banda üzeméről szerzett tudomást. Sikerült is tetten érnie és elfognia a banda tagjait. A budapesti büntetőtörvényszék *Varga János*, *Takács György* egyévi *Densházy József* pedig másfélévi börtönre ítélte. A tábla ma megerősítette ezt az ítéletet.

× **Testvérek harca.** *Szeged* ol írják: *Verecs József* országgyűlési képviselő nyilvános rágalmazás és becsületsértés miatt sáptörést indított *fiúére*. *Verecs Lajos* nyomdász ellen. *Verecs Lajos* ugyanis *Testvérek harca* címen röpiatott adott ki

és azzal vádolta fivérét, hogy az ő birtokát potom áron megvásárolta egy árverésen azzal az ígérettel, hogy vissza fogja neki adni, ígéretét azonban nem tartotta meg. A rópiratban sértő módon aposztrofálja Veress Lajos a fivérét és többek közt azt mondja róla, hogy néhai *Eremita Pálnál is rosszabb lelku*. A szegedi vizsgálóbíró már megindította a sajtóügyi eljárást.

Nyiltér.

Legelegánsabb uri ruhákat

legdivatosabb kiállításban, valamint előnyös ruhabérléret ajánl

TILLER MÓR és TARSA

es. és kir. udvari szállító

Budapest, IV. kerület Váci-utca 35. szám.

IDŐLT TOROK-ES GÉGEFŐNYERUTNÁL

fényesen bevált a

Rohitsi "STYRIA"-FORRÁS gargalizáló víznek.

E rovatban közzététel nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

Legújabb.

A Renter-ügynökség jelenti Csifuból: Míg a legtöbb hírek azt állították, hogy a japánok *Port Arthur* előtt annyira jutottak, hogy a fészédeknek mihelyt megáramadják azokat, el kell éni. A japánok most arra számítanak, hogy az oroszok ha nem adják meg magukat, Liaotiesenből és a Tigris-fark felszigerelő még egy hónapig tarthatják magukat. A japánok nem szállották meg a keleti dombok legmagasabb csúcsain levő főerődöket. E dombokon azonban túlyomó erősségű állásaik vannak, amelyek képessé teszik őket arra, hogy az oroszokat visszautazzák, amikor akarják.

TÁVIRATOK

Véres tüntetés Innsbruckban.

Innsbruck, november 3. Az olasz fakultás mai megnyitása alkalmából ma véres veresedés volt a német és olasz diákok közt. Tüntetéssel kezdődött a dolog, miközben a németek megtámadták az olaszokat, akiket a rendőrség lett utalmába. Mind a két részről *revolverrel lövöldöztek, hat diák súlyosan megsebesült. Egy egyetemi hallgatót szíven talált egy golyó.* Attól félnek, hogy a tüntetés éjjel ismétlődni fog és ezért a rendőrség készenlétben marad.

Hajza András ellen.

Páris, november 3. A *Figaro* a becsületrenddel való kitüntetésre előterjesztett tisztek névsorának mását közli. A klerikalizmussal gyanúsított tisztek neve mellett az áll: *Lásd az információs lapot.* A darabon egy A szerepel aláíráskeppen. A *Figaro* azt állítja, hogy ezalut *András* kell érteni. A *Figaro* ezenkívül Waldeck-Rousseauak 1902. december 30-káról kelt két naplólapját közli; ezekben a volt miniszter azt írja, hogy *Humbert* százados parancsot írt és *Benzin* tábornok hadügyminisztérium; kabinetfőnök meglátogatták és panaszt tettek nála a hadügyminisztériumban előfordult árukodások miatt. Különösen *Benzin* azt közölte, hogy *Moyn* százados, a hadügyminiszter szárnysegéde a tisztekre vonatkozólag felvilágosítást kapott a szabadkőm vesphályból és kijelentette azt a szándékát, hogy lemond. *Waldeck-Rousseau* erről határozottan lebeszélte, de kijelentette, hogy egyáltalában nem megy bele ezekbe a megrovandó és megengedhetetlen machinációkba. Azt énti, hogy a fontos előléptetéseknél kikérni a többvő információját a tisztekre vonatkozólag, de nem szabad bárkihez fordulni, mert ez csak táplálja a feladásokat. *Waldeck-Rousseau* december 30-án megírta a miniszterelnököt és azt az őrmihit hozta, hogy Combes kijelentette, hogy mindezeknek meg kell szűnniük. Az idézett lap mündépekből arra akar következtetni, hogy *Combes* miniszterelnöknek volt tudomása az őrmihitől, miért is telebe a hadügyminisztériumban történtek.

REGÉNY

TITKOS HÁZASSÁG.

Irta: Mrs. EVANS WILSON.

- Jobban szeretted a zongoránál!
- Egyházi énekek számára igen.
- Fészánál-e rajta, ha volna a könyvtárban?
- Ha ön kívánna, igen.

A lámpák égnek, beköszönt az éj és ezer tüzes szemmel néz le a földre, midőn Palma ur gyámleányával haza közeledik.

— Ma eleget teszek szeszélyeidnek, remélem, te sem fogod megtagadni tőlem egynék teljesítését. — Önnék is vannak szeszélyei? Különböben tudja, hogy mindent szívesen teszek önért.

— Köszönöm, gyermekem, a jövőben nem fogsz gyalog Mason asszonyhoz menni és nem fogsz kíséret nélkül oly soká kimaradni. Ne kérdezd, miért, elég, hogy így kívánom. Még egyet. Nem szeretem a noredet, emlékeztet a declinatio és conjugatio kincsaira; Liviusra, Sallustiusra és Tacitusra. Gondolataimban összerögzött képed ama hiliomokkal, melyeket kezdedben hoztál, midőn először meglátalak a kolostorban, ezental, ha egyedül leszünk, Lilinek foglak nevezni.

XVII. FEJEZET.

— Ott jő, éppen most hagyta el kocsiját s mint rendesen, restőreki kisérük pár órag házörzőkhöz hasonlóan. Dogtor ur, nagyon szeretném, ha megismerkedhetném vele.

Laurance tábornok előveszi lorgnnettjét és arra a három emberre tekint, akik Pozzuoli romjai közt haladnak.

Plymley doktor elfordul a felirattól, amelyet éppen olvasott.

— Biztos ön a dolgában! Én nagyon rövidlátó vagyok.

— Teljesen bizonyos, hogyan is tévedhetnék? Istenemre a legszebb nő, aki él, de félénk, mint egy tizenötéstartendős lányka. Teljesen elzárkózik, de én megesküdtem, hogy megismerkedem vele, nem fordult még soha elő, hogy figyelmességemet megretették vagy visszautasították volna.

— Jöjjön csak, tábornok ur, a találkozásnak véletlenül kell látszania, Orme asszony e tekintetben nagyon érzékeny.

A tábornok megjelenése, bár már hatvanöt éves, fiatalos, zellépe büszke, lovagias és ez feleletti velünk ősz hajszálat.

Kora ifjusága óta az önzés volt az az isten, akinek hódolt, akinek mindent feláldozott, kiért még lelkiismeretét is elhallgattatta. Családi büszkeség, hírvágy, a hatalom és gazdagság szeretete, korlátlan hiúság és élvezésvágy a fő jellemvonásai ennek a férfinak, aki mindig engedett hajlamainak, bármilyen posványos utakra ragadták is.

Noha alapján nem kemény és nem kegyetlen, mégis kíméletlenül mindennel szemben, ami gátként áll önzése elé, képtelen minden olyan nagylelkű cselekedetre, mely áldozatot kíván tőle. Laurance René szeretőreméltó világfi, tetszetős epikureus, tapasztalt férfi volt, aki önző cöljai előrésnél, minden meggondolást félretett.

Korán házasodott, a nélkül, hogy elhatározását a nyereség vágyán kívül más is befolyásolta volna. A szeretet azonban, melytől az asszony meg volt fészva, őának jutott. A szabadság, melyhez felesége halálával jutott, kapóra jött neki és csak néha emlékeztet vissza az álhuaytra.

Sok fáradságra került, míg fiát és a gazdag bankirányítvi összeházasította. Camil éppen ugy, mint ő, a szépségnök rajongó imádoja volt. Mikor azonban a két fiatal összekelt, a tábornok ugy érezte, hogy most már fiával szemben nincs semmi kötelezettség, és ettől az időtől kezdve egyik országból a másikat utazott s élvezte mindazokat a gyönyörűségeket, melyeket az előkelő társaság fényes állása és ragzó megjelölés szeretete néki.

Hat hónap előtt látta először Orme asszonyt, mint Debouché, elvett regnátára és mekkérelve a kórházba. De a szép asszony virágával nem bí-

rödött, ökszerét és leveleit visszaaküldötte, látogatásait visszatásította.

Mint hozzá hasonló természeteknél rendszeren az ellentállás megszázorozta vágját, a közömböség megaldozta elhatározását, hogy minden korlátot lerombol. Büszkesége meg volt sebzve, hiúsága megsértve és minden törekvése odáirányult, hogy a büszke nő ellentállását megtörje.

Nápolyban is kilépett egy alkalmat, mely a várva-várt győzelemhez segíthetné. Dogtor Plymley, egy angol orvos, aki Orme asszonyt már Madridban kezelte, megígérte, hogy alkalmlilag lehetségessé tesz egy véletlen találkozást.

Felhőtlen gyönyörű nap volt. Orme asszony kíséretének egy csomag amerikai újság élvezetét engedte át és magányosan indul a Serapeon felé.

Az isteni balszamos levegő, a számtalan természeti szépség, mely lépésről-lépésre feltünik, a gyorsabb mozgás gyengéd pirt varázsolat arcára, így halad a kedves romok közt, melyek Julia és Agrippina ideje óta bizonyára nem láttak szebb arcot.

Nyugodtan néz le a tiszta vízbe, mely halkán folyik a drága padozat fölött, melyre egykor uralkodók is tisztelteljes félelemmel léptek rá.

Hol vannak az imádók, kik több mint kétezer év előtt a templom előcsarnokába tolongtak, melyet most a nap fényének bőséges özínével áraszt el! Nem ugy rémlik-e, mintha a hullámok halk morajlása fölött a papok hangja szállna tova, amint énekeket mormolnak Serapis szobra előtt?

Vajjon a Középtenger mélységei nem tudják-e a mult kolosszális emlékeit elrejtteni, melyek oly ünnepélyesen, titokzatosan, oly elégtükusan tűnnek fel sóvárgó lelkünkben? Nem enged-e meg Neptun istentisztelete romjainak, hogy a halgatag víz fölben pihenjenek, temploma pilléreit egyre felszínre vetve, hogy a nap arany fénye borítsa be őket?

(Folytatjuk.)

KÖZGAZDASÁG

A magyar folyam- és tengerhajozási részvenytársaság igazgatósága közhírré teszi, hogy a 10.000 kilogrammos mennyiségben elszállítandó gabonaküldemények Budapestén való felvételét november 10-ikétől a folyó szeszora megszünteti. — Egyben közli a társaság, hogy a Pozsonyon át való vesuti és hajózási forgalmat akként szünteti be, hogy a magyar királyi államvasutak állomásain november 7-ikéig bezárólag a fenti forgalomban feladásra kerülő küldeményeket — ameyben azt rendkívüli körülmények nem akadályozzák — Pozsonyból még elszállítja.

Vásárcsarnok. *Váános* és *Brussel* hat. és körv. üzleti jelentése.) Kielegítő hozatalok mellett az élelmiszeripar élénk forgalmu volt. Különösen kiemeljük friss tejtójas és hizott vágott ludak iránt mutatkozó jó érdeklődést, amely cikkeik nagy tételekben való felkúldését ajánlhatjuk. Részleteiben a következők alakult az üzlet: *Husfélék:* Vidéki marhahus eleje 66-76, hátulja 76-90 korona 100 kilója. Öllöt borjúknak szilárd az üzlet, mai ár hosszan sulyevonás nélkül 90-108 fillér volt kilónként. Lehúzott sertésbús 100-110, sertések szilárdával 104-112 fillér kilója. Juhhús 40-61 fillér kilónként. *Vad-félék:* Széraz sórú nagy nyulak darabja 2.20-2.40, fogoly párja 2.-2.20, fácán párja 3.-4.20 korona. Öz 100-120, szarvas 60-70, dámvad 60, vaddisznó 70-80 fillér kilója. *Tojásban* nagyon szilárd az üzlet, mai ár 1-r. friss tejtórándt 94-100 korona volt eredeti ládnakint. *Tojásnépek:* 1-r. szőv. teavaj 2.20-2.40, jó friss főzővaj 1.60-1.70, tehénúró -20-24 korona kilója. *Vágott baromfi:* 1-r. szőp tisztán kezelt hizott ludak kilója 108-114 fillér volt a forgalomban minőség szerint. *Gyümölcsfélék:* Rétesbe való alma 16-24, útrékbálinti 16-30, mánszéki 14-30, pongrki 16-30, batuli 16-32, poggyása 12-24, kálvili 30-50, parmeni 20-40, arany ranett 18-28, bór ranett 16-30 korona mm-kint minőség szerint. Községes alma válogatott 10-14, bevert 8-10 korona 100 kilója. Főző körte 16-24, bevert 8-10, sándorcáskörte 30-60, izembart 24-40, vajkörte 24-40 korona 100 kilónként. Díó 200 kilója minőség szerint 24-40 korona. Hazai gesztenye 8-14 korona 100 kilónként. Pergettett akác méz 86-94 korona 100 kilónként.

Budapesti borjévasár. Felhajtott 214 órá 60 koru. Közte 29 rugott, 13 órá lelt borju, 24 órábó növendőmarha. — *Arjéjzések:* Eliszendő 65 borjúkét 90-104 fillér, kivételesen 108-110 fillér. — Középmínőségű 65 borjúkét 80-88 fillérig, rugott borjúkét 82-90 fillér, növendőmarhákét 45-55 fillér. *Buzogányos marha* (vadász állat) — a jó minőségű szilárd volt, az árak 8-10 fillérrel kilogrammonként emelkedtek.

A budapesti gabonátözsde.

Méréskelt kínálat és ugyanoly kereslet mellett készbuza csendes irányzatú volt; forgalomba került 20.000 min. változatlan áron. A többi cikk iránya szintén változatlan maradt.

Eladási árak:

Buza: Tiszavidéki: 1000 q, 80,5 k, 10,30 K 200 q, 81 k, 10,175 K 100 q, 81 k, 10,05 k, 100 q, 80,5 k, 10,20 K 150 q, 80,5 k, 10,00 K, f, 100 q, 80 k, 10,15 K, 1000 q, 80 k, 10,05 k, 200 q, 80 k, 10,00 K sárga, 100 q, 80 k, 9,85 k, k, s, 100 q, 79,5 k, 9,90 K, uszkós, mind három hónapra.

Bihari: 100 q, 78 k, 10,07 K, mind három hónapra, Pestmegyei: 200 q, 80 k, 10,075 k, 100 q, 80 k, 10,05 k, 100 q, 80 k, 10,05 K, 100 q, 80 k, 9,95 K, 200 q, 70 k, 9,95 K, 700 q, 78 k, 9,90 K, 150 q, 78 k, 9,95 K, mind három hónapra.

(Az árak 50 kilogrammonként és koronáértékben értendők.)

A budapesti terménytözsde.

Különböző termények hivatalos jegyzései

Készárú

Table with columns for product types (Dizsnószár, Szalonna, Határidőre, Szilva, Szilvás, Heremag) and their prices in various units.

A délelőtti határidőüzletben változó volt az irányzat.

Kötötték: Buza áprilisra 10,05-9,97-10,01 kor. zár. 10,01-10,01 kor. zár. 7,85-7,80-7,84 zár. 7,85-7,84 zár. 7,85 Tengeri májusra 7,83-7,41-7,40 zár. 7,40-7,41 Zab áprilisra 7,13-7,10-7,13 zár. 7,13-7,14 koronán.

A délutáni határidőüzletben szilárd volt az irányzat.

Kötötték: Buza áprilisra 10,01-10,04-10,04 kor. zár. 10,04-10,05 kor. Buza októberre kor. zár. 7,86-7,81 Róz októberre kor. zár. 7,45-7,44 Uj tengeri 1905 májusra 7,42-7,45-7,44 kor. zár. 7,44-7,45 kor. zár. Tengeri szeptemberre kor. zár. 7,15-7,16 kor. Zab októberre kor. zár. 7,15-7,16 kor.

A készárúárak hivatalos árjegyzése.

Table showing official price lists for various goods like flour (Buz), oil (Olaj), and other commodities, categorized by origin and quality.

Table showing official price lists for various goods like flour (Buz), oil (Olaj), and other commodities, categorized by origin and quality.

A budapesti értéktözsde.

Mára mindenki az angol bank kamatlábemelését várta. Anyira biztosra vették ezt, hogy már számoltak az ezáltal előálló tőzsdei helyzettel. Mikor a déli tőzsdére annak a híre érkezett, hogy a kamatlábemelés elmaradt, még sem volt ennek semmi különös hatása. A helyi értékek piacán élénk üzlet volt, különösen az Adria részvényeket keresték, a tarifához állítólagos befejezése hírére.

Váltak és devizák irányzata változatlan. 20 frankos arany 1904-1910 kor. 20 márkás arany 23,50-23,58 korona. — Francia bankjegy 95,25-95,55 korona. Német birodalmi bankjegy 117,56-117,85 korona.

Az előtözsde irányzata kedvező volt magasabb külföldi jelentésekre. Előfordult kötések: Osztrák hitelrészvény 671-671,75 kor. Magyar hitelrészvény 788-788,50 kor. Osztrák-magyar államvasút részv. 658,50- kor. Déli vasút 90,50- Jelzőlogbank részv. 519.- Leszámitoló bank részvény Rímamurányi vasmű részv. 517,60-519.- Közúti vasút részv. Városi villamos vasút részv. Koronajáradék Erzsébet szanatórium sorsjegy Magyar kereskedelmi r. t. részv. Adria részv. 477.- koronán.

A déli tőzsde irányzata továbbra is kedvező volt, az árfolyamok emelkedése mellett.

Előfordult kötések: augusztus végére: Magyar aranyjárdék Magyar koronajárdék Magyar hitelbank részvény Jelzőlogbank részv. Rímamurányi vasmű részv. Közúti vasút részv. Városi villamos vasút Osztrák hitelrészvény 671,50-672.- Osztrák-magyar államvasúti részvény 657,50-658,50 Déli vasút koronán.

A helyi értékek piacán Hazai bank részvényekben 215, Magyar kereskedelmi részvényekben 551-550, Drasche-léle részvényekben 459-485, Magyar aszfalt részvényekben 184-187, Danubius részvényekben 179, Schlick-léle részvényekben 388 és Adria részvényekben 475-478,50 koronával történt kötés.

Díjbitosítások: Osztrák hitelrészvényekét holnapra 6-7 korona, 8 napra 14-16 korona, nov. végére 24-28 korona.

Az utótözsden az árfolyamok emelkedtek.

Zárlatkor maradt: Osztrák hitelrészvény 672,25.- Magyar hitelrészvény 791.- Osztrák-magyar államvasút részv. 658.- Déli vasút részv. Leszámitoló bank részv. 458.- Jelzőlogbank részv. Rímamurányi vasmű részv. 518.- Közúti vasút részv. 577.- Városi villamos vasúti részv. 338.- koronán.

A bécsi gabonátözsde.

Üzletlenség miatt az árak változtatlanok. Buza irányzata lanya.

A bécsi értéktözsde.

Az angol bank kamatlábemelését várva, kedvezőlen volt az előtözsde irányzata. Az Alpesi részvények hanyatlottak, esetleges vasvámmereslések hírére. Adriát a tarifához küszöbön álló befejezésére keresték. Jegyzések: Osztrák hitelrészvény 670,25-676,50 kor. Magyar hitelrészv. 788.-789.- kor. Anglobank 283.- korona Alpési bányarészvény 488,50-486,75 kor. Osztrák-magyar államvasúti részv. 657,50-658,50 kor. Rímamurányi vasmű részv. 517,50-518.- kor. Májusi járadék 100.- kor. Magyar aranyjárdék 119.- kor. Magyar koronajárdék 98.- kor. Osztrák koronajárdék 99,90 kor. Dohány részv. 131,75-131,75 korona.

A déli tőzsdén kedvezőbb volt a hangulat. A magyar hitelrészvény emelkedett.

Jegyzések: Osztrák hitelrészvény 672.- kor. Magyar hitelrészvény 791.- kor. Unionbank 442.- kor. Anglobank részv. 283,70- kor. Osztrák magyar államvasúti részv. 658,50- Déli vasút részv. 90,25 kor. Magyar koronajárdék 98,05 kor. Alpési bányarészvény 486,75- kor. Rímamurányi vasmű részv. 517,50- kor. Török sorsjegy 131,75- kor. Májusi járadék 100,05 kor. Osztrák koronajárdék 99,90 korona.

A déli tőzsde zárata lanya. Az angol bank nem emelte a kamatlábát.

Jegyzések: Osztrák hitelrészvény 671,50- korona. Magyar hitelrészvény 790.- korona. Anglobank 283,50 kor. Alpési bányarészvény 488.- kor. Osztrák-magyar államvasúti részvény 657,50- kor. Déli vasút részvény 90.- korona. Rímamurányi vasmű részvény 517,50- korona. Májusi járadék 100,05 korona. Magyar aranyjárdék 119.- korona. Magyar koronajárdék 98.- kor. osztrák koronajárdék 99,90 kor. Dohány részv. 131,75-131,75 korona.

Advertisement for 'A Budapesti Napló telefonja' (The Budapest Daily's telephone numbers) listing various departments like Szerkesztőség, Kiadóhivatal, and Fiók-kiadóhivatal with their respective phone numbers.

SZÍNHÁZAK

Budapest, 1904. november 4.

Advertisement for Nemzeti Színház (National Theatre) featuring Lady Windermere legyezője. Includes cast list and performance times.

Advertisement for Magyar Kir. Operaház (Hungarian Royal Opera House) featuring Ninos előadás. Includes cast list and performance times.

Advertisement for Várszínház (Castle Theatre) featuring Faust. Includes cast list and performance times.

Advertisement for Vigszínház (Folk Theatre) featuring Olák élet. (Alt-Heidelberg). Includes cast list and performance times.

Advertisement for Magyar Színház (Hungarian Theatre) featuring Fecskefészék. Includes cast list and performance times.

Advertisement for Magyar Színház (Hungarian Theatre) featuring Uránia. Includes cast list and performance times.

Advertisement for Magyar Színház (Hungarian Theatre) featuring Magyar Tudományos Színház. Includes cast list and performance times.

Advertisement for Magyar Színház (Hungarian Theatre) featuring A szultán birodalma. Includes cast list and performance times.

Large advertisement for BUTOR featuring 'Apró hirdetések' (Small advertisements) and 'BUTOR' brand products like 'Büfék' and 'Büfék'.

SZÍNHÁZAK

Budapest, 1904. október 4.

Mépszínház.

7 órában.

A lőcsei fehér asszony.

Enies történeti színmű 7 képből. Jókai Mór regényéből írta: Farago Jenő. Zenejét összeállította: Barna László.

I. kép: A «Keltelenség».

Table with 4 columns: Actor names (Andrássy, Korponai, Gábor, Kristinka), Roles (Szirmai, Fűredi, Székely, Szabó, Sugar), and Characters (Aludás József, Venczel, Koronás, Pelargus, De Hostis).

II. kép: Regina ma.

Table with 4 columns: Actor names (Andrássy Istv., Korponai, Gábor), Roles (Szirmai, Fűredi, Székely, Dezsőfi), and Characters (Krisztinka, De Felelvile, Pelargus, Bumevit).

III. kép: „Zsófia”.

Table with 4 columns: Actor names (Zsófia, Fekő), Roles (Gazdi A., Abelovics M.), and Characters (József, Br. Andrássy).

IV. kép: „A jégbarlang”.

Table with 4 columns: Actor names (Fabricsius Antal, Korponai János), Roles (Szabó, Fűredi), and Characters (Juliana, Pelargus).

V. kép: „Egy halott, aki él”.

Table with 4 columns: Actor names (Andrássy Istv., Johanna), Roles (Szirmai, Székely), and Characters (Pelargus, Raskó).

VI. kép: „A várt jutalom”.

Table with 4 columns: Actor names (Pálffy János, Juliana, Lelkeibolt), Roles (Beszényi, Székely, Darvasy), and Characters (Krisztinka, Fűredi, Korponai).

VII. kép: „Aki a hóhérrel is dacolt”.

Table with 4 columns: Actor names (Pálffy János, Anna), Roles (Beszényi, Székely), and Characters (Pelargus, Raskó).

Műsor:

Szombat: A ósdi lejárás. Vasárnap d. n. A Montecakókat. Este: A lőcsei fehér asszony.

Király Színház.

8 órában.

Király-utca 71.

Makranczes hölgyek.

(Lystrála.)

Operett 2 képből. Írta: Bolten-Backers. Főszereplők: Molnár Fricz és Farago Jenő. Zenejét szerkesztte Lincze Pál, rendezte: Ifj. Bokor József.

Személyek:

Table with 4 columns: Actor names (Thermistoklees, Lysistrata, Babis, Chrysis, Plautisz, Nikasz, Poliox), Roles (Fereney, Fekő, Hidvégyi, Torma, Olah, Szathmáry), and Characters (Leonidas, Napos, Amor szobra, Paulina, Egy amazon).

Műsor:

Szombat: Makranczes hölgyek. Vasárnap: Aranylányok. d. n. Rebli Hód.

FŐVÁROSI ORFEUM. VI., Nagymező-utca 17. WALDMANN IMRE igazgató. NAKIRI nagy japán kiállításos operetta 3 képből, LINDKE PÁL-tól. Nagy balett HOLCZER J.Ó-tól. Továbbá 12 nagyszerű új attrakció. A telikerben reggeli 5 óráig VORÓS ELEK czigányzenekara hangverseny.

IMPERIAL MULATÓ. Váci-körút 48. szám. ELSŐRANGU VARIÉTÉ. SCHWARZ MANN igazgató-tulajdonos. Uj! Ma és mindmáig! Uj! A VÉGREHAJTÓK. DELOGIRT. KLINGER és TAUSSIG. Azonkívül fellépnek az összes művészek. Póztársulat 7 órákor. Kezelve pont 8 órákor. — ALBACH JON!

Gyógyítható a sérv? Erre vonatkozó tanulmány éppen most hagyja el a sajtót. A könyvecskét, mely számos eredeti felvételt tartalmaz, bárkinek ki címzett, INGYEN ÉS HÉTFŐRENT kéri. Iratkozni lehet.

Eredeti angol fiú téli kabátok és szürke színekben, szőrme-galérral, saját készítményünk. rft 8-16-ig. Csak Budapest legnagyobb férfi-, fiú- és gyermekruha-áruházában. KOCH Testvéreknel 26. Alapították 1858-ban!

Értesítés. Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy a következő két vasárnap, azaz fojty hó 6-án és 13-án tartandó országos vásár alkalmából férfi-, fiú- és gyermekruha üzletemet egész napon át nyitva tartom. NEUMANN M. cs. és kir. udvari szállító. IV. Múzeum-körút 1. sz.

M. kir. államasutatók üzemeltetőség Zágráb 32518-904 szám.

Pályázati hírdetmény. A vonalaink az 1905 évben esetleg a következő 1906 és 1907 évben is szükségünk különféle pályafutókatírói feutyófa neműek szállítását biztosítani óhajtván, azok szállítására nyitványos pályázatot hirdet.

Senkei mulassza el. Azonkérdéses első Karisbadi Porcellán-éremeket beszerzésre: 8 lapos, 6 mély és 6 d. színezett, 1 leveles, 1 p. csomag, 1 f. felület, és 1 tezes-tal, 1 mártásécs, 1 sötét, 6 pár kávécsésze, 1 kávékanca, 1 eufortáló, 1 tejtöltő, összesen 33 db. E két készlet ára csak 3 ft 95 kr. Roccoo mintázott 50 krral drágább. Pént. előleg. helyettesítő ellenérték csomagolási költség. Zömökítés: 6 faszék, 6 lábas csak 2 ft 75 kr. WELLESE ARTHUR, porcellán- és diszmu-üzlet, PEST, Ulloi-ut 41. (Fereny-körút sarok) Vasuti állomás kerék.

A budapesti értéktőzsde árjegyzései 1904 november 3-án.

Large table with multiple columns: Utolsó ártolyam koronában (penz, áru), Utolsó ártolyam koronában (penz, áru), Utolsó ártolyam koronában (penz, áru), Utolsó ártolyam koronában (penz, áru). Rows include various financial instruments like Allampapírok, Bankok, and various bonds.



Mikor van születésnapja?
Mikor van nevenapja?



Mindenki tegyen szerencsekisérletet a születése- vagy nevenapja mellett álló számmal, mely csakis KISS Károly és Társa bankházában, Budapest, Erzsébet-körút 19. kapható.

KISS SZERENCSEJE NAGY SZERENCSE-NAPTÁR

Januar	Februar	Márcz us	Április	Május	Junius	Julius	Augusztus	Szeptember	Október	November	Deczember
1 676	1 89988	1 54789	1 91939	1 29166	1 82139	1 9813	1 90794	1 72798	1 84230	1 21855	1 90793
2 94923	2 688	2 89990	2 56053	2 92481	2 29179	2 82603	2 9815	2 90796	2 72957	2 84233	2 21870
3 58109	3 94925	3 721	3 89999	3 56054	3 9248	3 39359	3 82624	3 10497	3 90797	3 7 308	3 84240
4 102300	4 58144	4 94927	4 730	4 90669	4 56056	4 92492	4 29379	4 82626	4 20562	4 90798	4 73314
5 46791	5 102768	5 58513	5 94929	5 739	5 90671	5 56066	5 92499	5 29400	5 84039	5 20563	5 90799
6 108111	6 46799	6 102718	6 58540	6 94945	6 760	6 90674	6 56816	6 92576	6 92458	6 84049	6 21399
7 58565	7 108112	7 22157	7 102770	7 46944	7 94955	7 772	7 90687	7 56828	7 92581	7 29477	7 84208
8 83047	8 58575	8 108414	8 22164	8 105991	8 50634	8 96829	8 775	8 90689	8 57209	8 92583	8 29484
9 93660	9 87348	9 64622	9 108770	9 22175	9 105992	9 54403	9 100489	9 792	9 90689	9 57222	9 92591
10 37770	10 93669	10 87537	10 67611	10 95312	10 22200	10 105993	10 54422	10 100490	10 795	10 90695	10 57508
11 90802	11 37773	11 94230	11 88033	11 67617	11 96335	11 23217	11 106037	11 54445	11 102177	11 5203	11 90715
12 68733	12 90807	12 3774	12 94234	12 88512	12 67668	12 99649	12 22246	12 106047	12 54448	12 102214	12 8140
13 90731	13 68736	13 90898	13 37777	13 94236	13 89186	13 68021	13 99655	13 22248	13 106053	13 54795	13 102231
14 8151	14 90741	14 68740	14 90809	14 495	14 94240	14 89190	14 68023	14 22249	14 106060	14 54777	14 102231
15 73317	15 8199	15 90744	15 68741	15 90813	15 498	15 94244	15 89195	15 68025	15 102247	15 22269	15 106065
16 106074	16 73353	16 8207	16 90749	16 68743	16 90826	16 607	16 94906	16 89197	16 68728	16 102250	16 22961
17 29559	17 106172	17 73355	17 8219	17 90750	17 68746	17 86326	17 621	17 94907	17 89603	17 68731	17 102260
18 90720	18 29599	18 106189	18 73379	18 8228	18 90756	18 68750	18 86334	18 652	18 94910	18 89975	18 68732
19 108772	19 90724	19 32054	19 106190	19 73387	19 8229	19 90761	19 68810	19 86338	19 656	19 94911	19 89984
20 37779	20 108775	20 86363	20 33897	20 107228	20 78276	20 8230	20 90763	20 86339	20 657	20 94919	20 89994
21 90827	21 37783	21 108789	21 86366	21 37333	21 107250	21 78300	21 8242	21 90770	21 68825	21 86346	21 661
22 102262	22 90828	22 37791	22 108983	22 86709	22 26589	22 108060	22 79318	22 8244	22 90772	22 71114	22 86353
23 80144	23 102268	23 90836	23 33879	23 108989	23 86713	23 26599	23 108062	23 79327	23 8255	23 90774	23 71818
24 23107	24 80209	24 102271	24 91304	24 39411	24 108995	24 86717	24 27112	24 108063	24 80100	24 8304	24 90785
25 93388	25 23124	25 80230	25 102275	25 91305	25 39440	25 108996	25 87007	25 27122	25 108090	25 80137	25 8333
26 84248	26 93381	26 23143	26 80235	26 8347	26 102276	26 91307	26 33566	26 109453	26 87008	26 27193	26 80140
27 40633	27 84636	27 33393	27 24757	27 8349	27 102279	27 91323	27 33555	27 109467	27 27009	27 27199	27 108109
28 90725	28 40146	28 84608	28 93395	28 24773	28 8373	28 102288	28 91339	28 39599	28 5212	28 87011	28 27989
29 82124	29 90728	29 40665	29 84611	29 93651	29 24785	29 8536	29 102298	29 91924	29 39566	29 8224	29 87037
30 91937	30 82128	30 90729	30 46786	30 86307	30 93655	30 24800	30 9803	30 102299	30 91926	30 39600	30 8907
31 93381	31 93381	31 80729	31 46789	31 86307	31 93655	31 91932	31 26565	31 102299	31 93378	31 39600	31 40303

A szíves megrendeléseket posta fordultával kérjük, hogy a kívánt szám időközben el ne adassék.

Az eddigi húzásoknál szerencsénk volt már

kétszer a jutalmat **600.000** koronát = **1,200.000**

és a nagy nyereményt **400.000** koronát = **400.000**

összesen **3** sorsjegyre **1,600.000**

azaz

egymillió hatszázezer koronát vevőinknek
kifizetni.

A XV. sorsjáték első osztályának húzása már november 24. és 25-én lesz.

Az I. osztályú sorsjegyek árai:

Egy nyolczad sorsjegy ára	—	—	—	—	1 korona 50 fillér
Egy negyed	—	—	—	—	3 " —
Egy fél	—	—	—	—	6 " —
Egy egész	—	—	—	—	12 " —

KISS KÁROLY ÉS TÁRSA

a magy. kir. szabad. osztálysorsjáték főelárusító helye
Budapest, Erzsébet-körút 19.

TELEFON 436. — Sürgőnyezim: KARKIS, BUDAPEST

Több ezer főt nyert a MOST lefolyt XIV-dik sorsjátékban KISS-nél. nagyobb nyereményeket

Minden egyes húzás után közléseszköz a legnagyobb budapesti hírapokban a nálunk nyert sorsjegyek jegyzékét, úgy, hogy mindenki meggyőződhetik, miszerint vevőinknek különösen kedvez a szerencse.

Kisérrelje meg tehát szerencsését mindenki KISS BANKHÁZÁBAN, mert

KISS szerencseje NAGY.

Tessék levágni és címünkre beküldeni.

Megrendelés.

Kiss Károly és Társa bankháza

Budapesten,
VII, Erzsébet-körút 19.

Szíveskedjék nekem a XV. sorsjáték I. osztályára hivatalos tervet és húzás után hivatalos nyereményjegyzékét küldeni.

A sorsjegy árát kor. fillért mellékelve bélyegeken küldöm. egyidejűleg postautalványon küldöm. kérem utánvetetelni.

(A meg nem felelő módot szíveskedjék áthazálni.)

Pontos Név:

Lakhely, utca, házszám:

ozim: Utolsó posta, (négy):

HECHT BANKHÁZNÁL

FERENCZIEK-TERE 6. FIÓK: ERZSÉBET-KÖRÚT 32.

LEGTÖBB FŐNYEREMÉNYT

! Nagy meglepetés !

So az életben többé ez alkalm.
500 darab tárgy 1 forint 95 kr.
 egy gyönyörű aranyozott óra, pontos, 8 évi járattal és hozzá való lánczsal. Divalos féru selyem nyakkendő, 8 drb. ff. zseb-kendő, egy remek fürdőruha kőszatással, 1 remek lötész-py, 1 remek zsebkönyv, 1 pár kékoldomb, 3 m. lötész, 2% d. üblo szany patentcsatló, 1 prima póló-írócső, 1 csinos kőszatás 2% léppel a világ ezerrel, 1 elegáns perjel női mellruha (mondásig), 1 pár fülbevaló, Sunligyémánttal, 2 tréllés tárgy, magyarásu óra és fátalóra, 2% egyénes lötészlap és még a háznál nélkülözhetetlen 40% különböző tárgyak. Mindezek az órával együtt, mely maga az ószagot, megérti csak 1 rt. 95 kr. Szérvölde utánvétellel vagy az ószag előzetes beküldése ellenében: „Wiener“ Central-Verandhaus Izbau A., Krakau Nr. 1. N. B. Meg nem feleltet az a pénz vis-szaküldetl.

FERFI és NŐI

nemi betegségek, fertőzékenység (impotencia) alapos gyógykezelésre legjobban ajánljuk

Dr. KAJDACSY

v. os. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos.
Rendel: 9-4-ig, este 7-8-ig.
Budapest, IV., Kigyó-u. 6. (Elotild-ut. l. em.)

Gazdáknak háziasszonyoknak
 naplariáknak élekmorába
 vendéglősöknek kereskedőknek
 piaccsók rakatába.

Automata egér vagy patkány fogó.

Feltöltöttl biztosan működik. — Nagy-mennyiségű állati patk.

Egérfogó 1 frt 90 kr.
 Patkányfogó 12 frt.

KERTÉSZ TÓDOR
 Budapest, IV., Kristóf-ter.
 Képz. árjegyzék la-
 zyn és hermeszt.

VILMA-ALJ.

Finom angol kelméből, minden elkészelt szinben, jól elkészítve, paszomány gombdísszel ... 3.75 kr.
 1 remek cloth-szoknya, dísszel 1.80 kr.
 Ugyanaz selyem-fénynyel 2.50 kr.
 1 finom cloth reform női nadrág 1.50 kr.
 Ugyanaz meleg béleléssel 2.- frt.
 1 fin. psztó-alösszoknya, minden szinben ... 2.25 kr.
 1 remek fannilponyola 3.25 kr.
 1 legnyabb kőtött blouz 4.75 kr.
 1 gyönyörű fannil ingfalaz 1.95 kr.
 1 valódi szörme nyakbna, leg-
 nyabb 1.50 kr.-tól feljebb.

HERCZEG ES HORVATH áruháza
 BUDAPEST, Kerepesi-ut 52.

Legjobb
 sveiczi remonfoir óra.

Gyönyörű díszített óra, tokban fém szarkozottal 15 évi járattal 9 korona.

SCHONWALD IMRE
 órásmester és órszorgyárosnál
 Pécssett.

Téli 1904. Téli 1904.
 Téli öltöny K 30.-
 Téli lodenkabát K 13.-
 Vadász öltöny K 30.-

Rothberger Jakab
 cs. és kir. udvari szállító
 Budapest, IV., Váci-utca 6. szám.

Biztos gyógyulást keresőknek
 nemi betegségben szenvednek

mint hargad és hólyagfajlás, hegyvesztékületek, vésztel zavarok, kijelt magunként, sőt: és hajlamos bántalmak (gyulladás) az édesítés, elszakított teljese megakad, korai férfierő elgyengülés, hamly bukások, stb. sőt: elhőlyös, mely bajok alapos, gyors és gyökeres gyógyítására, szigorúan tudományos és lelkiismeretes gyógykezelésűn fogva legjobban ajánljuk.

Dr. Garai Antal
 v. cs. és kir. főorvos országos hírv és legregőbb 20 éve fennálló rendelőházvezető

Budapest, VI. ker., Andrassy-ut 24. sz.,
 Hordelés naponta 10-4-ig és 7-8-ig este. Idéni hargyod és hólyagfajlás vizsgálatára, vilamos legrövidebbre meggyógyít. Vidékek leveleire kimerítő választ és szakértői tanácsot nyernék, gyógyszerremlő gondoskodva lesz. Titoktartás biztosítva.

Néeknek külön váróterem.

Butorok
 részletfizetésre! Háló- és vödi öszbe-berepedések, valamint egyes darabot saját készíttetői dívárok, matracok, sodronya-yétek, függőlam-pák ingarok ocsokban mint sárhál előnye fizetést feltételek mellett. **Náthau Imre**, butor-telep Budapest, VII. kerület, Erzsébet körút 27.

BUTOR
 kedves részletfizetésre is kapható Schwarz Lipót és Testvére butikárában VII. kerületben Hársm-téca 37. Wenzelényi-utcai korozások: árjegyzék 60. oldal.

4 pár cipő csak 2 frt 60 krért
 nagy mennyiségű vételle folytán potom áron, mint a kőszatás part adatal, az egy pár férfi cipő, egy pár női cipő barna vagy fekete bőr sapkával fűrésre, erős hótálpal szegzerve, legnyabb facon, továbbá egy pár férfi, egy pár női cipő, cipő igen elegánsan kiállítva, nagyon csinos és könnyű viselt. Mind a nagy pár csak 2 frt 60 kr.

MEGRENDELÉSNE!
 előleges a hosszórórt megadni, Szótálódás utánvét mellett a cipőkvitelit áruház által A. G. E. L. B. KRAKAU Nr. 239. Kioserölés megengedve vagy a pénz vis-zaküldetl. Kioserölést teljesen ki van zárva.

BUTOR
 készíttető árkon kőszatás-érr vagy hiteltelre is

Hitel-ösztály
 Kőszatás beosztással

300.- K. — 15.- K.
 600.- — — 30.- —
 1000.- — — 50.- —

negyzedévi — részletekben
 banknál törlesztés 20% Ar-
 megtagkárítás, Üstvevölde-
 nek kőszatás ajánlat.

BARTOK FARKAS
 butikárában
 BUDAPEST,
 V. ker. Váci-ut 12. sz.
 Albumárjegyzék 65. oldal.

PARACK CRÉME

Szakely A. Ötön, I. Soroksári-utca 16. sz.

Élső Alföldi Cognagyár Részvénytársaság Kocskömetén.
 SZESZFINOMITÓGYÁRA — SAJÁT GYÁRTMÁNYA.
 MINDENÜTT KAPHATÓ!

Biztos nagy jövedelem!

kinálkozik intelligens uraknak, kik az „Erzsébet-szaunorium“ sorjegyek tojlesztésével foglalkozni hajlandók. — Bővebbet: **Mercúrbank** és váltó-
 telep r.-t. Budapest, IV., Váci-utca 37.

ERZSÉBET-KÖRÚT 32.

